

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538889

XLI. Dissertatio Chirurgica De Extractione Cataractae Ultra Perficienda.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16577

XLI.

DISSERTATIO
CHIRURGICA
DE

EXTRACTIONE CATARACTÆ
ULTRA PERFICIENDA.

Quam pro agregatione capessenda proponebat

GEORG. FRID. SIGWART M.D.

Respondente

DAVIDE MAUCHART,

Med. Candidato.

Tubingæ die 22 Decemb. anno 1752.

EXTRACTIO CATARACTE
ULTRA TECTICUM
GEORGII STEWARTI M.D.
DAVIDE MAUGHART
LONDINI
1772

PRÆCOGNOSCENDA.

§. I.

Genuina analytico-systematici, seu: distincti atque ordinati, uno verbo: eruditi (v. *Parisiis a nobis proxime editum Pantom. Erud. §. 199-209*) cogitandi, dicendi & scribendi generis *præcognoscenda*, præ aliis *cognoscenda* postulare, res ipsa, aptaque eorum eloquitur & plana denominatio (l. c. §. 6. 7.) *Præcognoscenda* itaque ob alia, quorum gratia præmittuntur, necessaria indigant *cognoscenda*, *cognoscenda*, inquam, ideoque non qualiacumque, quæ dici possunt & cognosci, sed quæ debent, exclusis omnino alienis, quæ exactæ methodi ignaris luxuriosaque ductis cogitationum levitate in calamos animosque veniunt vagabundos.

Præcognoscendorum character generalis.

§. II. Equænam vero istius modi veri nominis *præcognoscendorum* (§. I) *essentia* sunt *momenta*? Maxime, ut equidem judico (a), *partim* completa & ex integro objecti, quæ patet, ambitu circumscripta *tractandorum determinatio* (b); *partim* exploranda *utilitatis ratio*, ex qua præfixam materiam consideratione nostra dignam, & ut aliis etiam communicemus, opportunam judicamus (c); *partim* prævia *methodi*, qua usuri sumus, in perlustranda substrata materia, brevis notitia (d); *partim* totius objecti, contemplationi nostræ expositi, generalis varietas, & inde resultans summa ejusdem *partitio*, ex qua omnis postea reliquus deduci potest ordo tractandorum *systematicus* (*Pantom. Erud. §. 4-12*).

Eorumdem momenta specialia.

§. III. Primum igitur (§. 2. lit. a.) tractationis præsentis momentum est *adequata thematis determinatio*. Ut ut enim hoc ex hypothese elegerim, illud tamen semel electum, ex essentiali sua indole, jamjam in legem abit, sub ipsius evolutione non amplius exuendam (*Pantom. Erud. §. 16*). Summam ipsius scriptum hoc prima fronte refert, cujus juxta inscriptionem *resolvendum & demonstrandum* est: *novum problema chirurgicum de extractione cataractæ ultra perficienda*. Hoc modo, quantum fieri potuit debuitque, ex genuinæ & ab usitata titulorum vanitate alienæ inscriptionis legibus, *breviter*, *perspicue* & *adequate* patet plena tractationis totius idea, quam neque abundantem, neque deficientem esse, partialium ipsius notionum suo loco danda docebit evolutio.

Thematis determinatio.

§. IV. Quid sibi velit *problema*, idque *chirurgicum* atque *novum*, hac vice tantum præcognoscendum est. *Novorum novitatumque* principalem, & infinitis in hac causa hodie obtinentibus rixis obicem ponentem *doctrinam*, mihi fallor, satis evolutam dedi in *Pant. Erud. §. 113-172*. Hic, si placet, deprehendes, quænam *primi*, *secundi*, *postremi*, imo *nullius ordinis* *nova*, *novitates*, *novatores* & *renovatores* judicari debent. Nec equidem profecto ægre tulerim, si ex confessis memet ipsum meamque præsentem

Novitatis in hoc thematico.

novitatem cæteris paribus judicare volueris. Modo aliorum, quæ communicaturus sum, *nova* non mihi, nec mea aliis tribui me velle, certissime tibi persuadeas velim. Sua sibi semper vindicare, quis unquam inficias ibit. Ex iis autem esse, qui, si quid *novi* apud exteros audiverunt & viderunt, in patriam reduces, aut alienas terras transmigrantes, id sibi vindicant, saltem ab aliis id se accepisse, egregie tacent, quis non culpabit? Hoc nomine non paucos hodie habemus cognitos. Sed hæc transeant. Exempla enim sunt odiosa. *Doctrinam praxinque extractionis cataractæ*, quam prima tractationis parte traditurus sum, saltem nostris temporibus suo omnino sensu *novam* esse, vix ac ne vix quidem negari potest. Hanc suis acceptam refero autoribus. Exterorum vero *nova* nobis communicari, eademque *nova novis* emendari augmentis, ex utraque parte expedit. Atque hoc quidem sine, circa *cataractum per extractionem removendam*, *Parisiensium* studiis ulteriora consilia atque artificia falvis melioribus superadere licebit.

Problematis idea generalis & differentia a postulato, regula, canone & præcepto.

§. V. Jam quid sit *problema*, cujus mentio fit in themate nostro, discernendum est (§. 3). In *scriptis analytico-systematicis* præter reliquas accurationes propositiones quascumque, si non explicite, implicite tamen, semper discernendas esse, veri nominis eruditionis eruditorumque, maxime mathematicorum, præceptis exemplisque edocemur. Ex practicis propositionibus sunt ipsi sic dicta *problemata*. *Problema* nempe recepto usu loquendi nil aliud est, quam propositio pragmatica, demonstrativa, faciendæ faciendorumque modum proponens atque exponens. Differt igitur a *postulato*, quatenus hoc est propositio practica, quæ ex unica definitione & solis terminis subjecti & prædicati manifesta ideoque indemonstrabilis est. Differt vero etiam a *regula*, *canone* & *præcepto*. *Regula* faciendæ simpliciter determinat, idque *vel* quoad intellectus *vel* quoad voluntatis directionem. Priori sensu *regula canonis*, posteriori *præcepti* nomen accipit.

Problematis chirurgici conceptus specialis.

§. VI. Inde (§. 5) quid *problema chirurgicum* sit, per facile judicatum est. *Illud* nempe propositionem innuit pragmaticam demonstrativam, qua simul determinatur, quomodo faciendæ chirurgica dextre debeant expediri. Ejusmodi conditionis omnino esse potest & debet omnis *chirurgia practica*. Haud sufficit, simpliciter dixisse, quid agendum sit in rebus *chirurgicis*. Indicandus simul ubique explicite est modus faciendorum. Hujus indicatio proprie debita est *problematis chirurgici resolutio*. Imo vero ne hoc quidem omnem *problematum chirurgicorum* paginam absolvit. Tria enim momenta omnia *eruditorum problemata* requirunt, *propositionem* scilicet, *propositionis resolutionem*, *resolutionis* hujus denique *demonstrationem*. Ut igitur *chirurgie practice* etiam a faciendorum demonstratione sua accedat certitudo, maxime necessarium est.

Problematis chirurgici ex chirurgia idea ulterior evolutio.

§. VII. At quænam ista (§. 6) sunt *faciendæ chirurgica*? Ecquid *chirurgie* proprio nomine venit? Difficilem hanc esse quæstionem, *lites* circa istam *medico-chirurgicæ* comprobant, suis hodiernum difficultatibus obnoxie.

Re-

Remotive paucis hos attingam scopulos, alii opportunitati reservans positivam ejusmodi disquisitionem, *matheometricis principiis* superstruendam (Pant. Erud. §. 34). Morbos externos neque omnes neque solos *adequatam chirurgie objectum* constituere non amplius ambigo, indeque *chirurgiam* per scientiam circa morbos externos occupatam accurate determinari non posse, contendo. Sunt enim morbi externi, qui non solis externis, immo sæpe solis internis removentur auxiliis. Prioris generis e. g. sunt abscessus, vulnera &c. causas internas agnoscentes. Posterioris generis singulare exemplum proposui in *specim. ophthalm. de ophthalmiis sine ophthalmicis externis curandis*. Ibi non solum ex rationis sed & experientiae fundamentis demonstratum ivi, pertinacissimas ophthalmias sine ullis ophthalmicis externis removeri posse, & actu remotas esse in nosocomio orphanotrophei regii Hallensis, irritis omnibus aliis externis, antea adhibitis. Ejusmodi vero morbi externi certe non ad *chirurgiam* sed ad *medicinam* stricte sic dictam pertinent. Sunt igitur quidam morbi externi, qui non ad *chirurgiam* spectant, ideoque non omnes ejusmodi morbi ad eam referri possunt.

§. VIII. Deinde (§. 7) *chirurgia* quoque non circa solos morbos externos, sed quandoquidem etiam internos suas præstare debet operas. Exempli loco sunt *calculus vesicae, hydrops* &c. In hisce morbis occupati sunt & *medicus*, stricte sic dictus, & *chirurgus*. Ille lithonriptica atque hydrogoga, interne usurpanda, ordinat. Hic vero manu & instrumentis calculos & aquam educit. Num vero ejusmodi morbos una vice internos & altera externos dixeris morbos? Continua-
tio I. 11. 111. 114.

§. IX. Verum enim vero si occupatio circa morbos externos juxta demonstrata (§. 7. 8.) non omne chirurgiae fert momentum, ideoque ab istis adæquate determinari nequit; numne forsan occupatio circa morbos externa, seu: applicatio medicamentorum externa accurate determinabunt *objectum chirurgiae*. Hæc pariter, ut existimo, non quadrat determinatio. Etenim haud quaquam sola *chirurgia* circa externa sanitatis auxilia versatur. Remotio morborum per media externa *medicina* quoque, stricte sic dictæ, multifariam incumbit. Ita in febribus, inflammationibus internis &c. ordinare vesicatoria, V. S. &c. non chirurgici, sed medici muneris est. *Chirurgia*, obvertis, in hisce casibus non quidem ordinat, sed applicat indicati generis media externa. Verum ne hoc quidem accurate dici, nec ex eo *completum chirurgiae objectum* determinari posse, statuo. Ergone, ultra ambigis, operationes externæ ob morbos ejusmodi internos & *medicinæ*, stricte sic dictæ, concreditos non forent *operationes chirurgicæ*? Ita! Hoc, objiciendo pergis, receptæ repugnat sententiæ, & frequentissimas utilissimasque operas a chirurgico foro excludit. Et quid tum postea? Numne quæso aut ex opinione recepta veritatem, aut ex doctrinæ frequentia ejusdem integritatem, aut ex praxeos emolumentis & crumenæ commodis scientiarum disciplinarumque limites æstimaveris. Quicquid opposueris, Continua-
tio II.

indicatas tamen operationes revera & stricte chirurgicas non esse, sustineo. Accipe novi hujus asserti & plane paradoxo demonstrationem. Operatio externa ob morbum internum ad *objectum medici & medicine* pertinentem, necessaria aut proprio Marte, aut alius consilio & directione suscipitur. Priori casu habes occupationem *medico-chirurgicam*, & *medicinam* cum *chirurgia* conjunctam. Posteriori autem casu neque *chirurgi* neque *chirurgia* verum deprehendes characterem. Hic enim nullam circa removendum morbum occupatam operam agnoscere potes, quam tamen omnis involvit *chirurgia*. Hæc enim omnium *medicorum & chirurgorum* consensu est *pars medicine*, ideoque *scientia medica*. *Medicina* vero omnis, atque idcirco etiam *medicina chirurgica* versatur circa removendos morbos, *qua tales*. Jam in casu indicato *medicus*, qui ordinat illas externas operationes, non vero is, qui hæc sub ipsius directione & consilio instituit, circa morbum, *qua talem*, & ob quem ista adhibentur auxilia externa, occupatus est. Inde palam est, operationes externas circa morbos ad *medicinam*, stricte sic dictam, pertinentes, & non tam ob ipsum morbum, quam potius ob morbi cognitionem alterius institutas, nequaquam esse chirurgicas.

Continua-
tio III.

§. X. Qui priori (§. 9.) contrariam tamen fovet & sustinere vult sententiam, is ut admittat ac demonstret, necesse est, *chirurgiam* non esse scientiam medicam. Tum vero chirurgicas inter atque qualescumque alias balnearum, scarificatorum, reliquorumque ad lectos ægrorum servientium operas nulla amplius esset differentia. Statuendum itaque potius est, non qualescumque occupationes circa morbos morborumque remotiones, sed occupationem tantum circa morborum remotionem, *qua talem*, ad *objectum medicine* in genere referri debere, & ex hac ratione aut *chirurgiam* non esse scientiam medicam, aut *operationes chirurgicas* ex indicato characterem dignoscendas esse.

Remotio
erroneæ di-
visionis chi-
rurgicæ in
medicam
& instru-
mentalem.

§. XI. Ex his (§. 10.) simul patet usitatam *chirurgicæ partitionem* in *medicam & instrumentalem* non congruam esse, quia omnis *chirurgia* est medica scientia, ex ipsorum quoque mente, qui eam ita dividendo sibi contradicunt, sub initio doctrinæ suæ *chirurgicæ* tamen docentes, *chirurgiam* partem *medicinæ* esse & scientiam medicam.

Chirurgiam
medicæ
famulam
atque
chirurgum
manum
medici er-
roneè vulgo
dicit, ostenditur.

§. XII. Præterea (§. 11.) ex præmissis (§. 10.) liquet, *chirurgiam* *medicinæ*, latiori sensu sumptæ, non sobolem aut famulam, sed sororem ideoque ejusdem Minervæ filiam esse. Loquor autem de *veri nominis* *chirurgia*, quæ neque spurix est profapix, neque sororis suæ inimica, & hoc affinitatis nexu, quo nunquam non devincta est, focia sua atque domestica exacte & amice exequitur officia. In frequenti quidem & vulgari sermone *chirurgum manum medici* putant dicuntque. Sed cum grano salis accipiendum est hoc diciturium. *Chirurgus* aut in proprio suo constitutus est foro, aut extra illud simul in remotione morborum, ad reliquam *medicinam* spectantium, externis accidentalibus concurrat remedijs, quæ ideo

vi dictorum (§. 8.) proprie & in se considerata non sunt chirurgica. Horum tantum respectu *chirurgus* dici potest *manus medici*. *Chirurgus* autem, qua talis, & stricte loquendo, *manus medici* non constituit, nec, ut vulgo putant, ob ista accidentalia, sed ob domestica potius negotia atque officia sua a manu manusque operibus suum habet nomen, quatenus ista nempe propria manuum suarum dexteritate debet exequi. Quilibet enim *veri nominis chirurgus* in scientia & praxi sua ea instructus esse debet dexteritate, ut se ipsum suasque manus, vel nudas vel armatas, operando debite & proprio Marte dirigere, atque ita morbos fori sui, sibimetipsum relictus, congruis remove possit artificis.

§. XIII. De usu sciendorum atque faciendorum suorum, atque aliis *Usus the-* communicandorum antea nos sollicitos esse, quam ipsorum doctrinam at- *matis pra-* que praxin nobis sumimus, prudentiae praeceptis omnino convenit. *sentis.* *Utili-* tatis itaque, quam praesens spondet tractatio, explorata consideratio, post *sentis.* thema pensumque semel praefixum, proximum occupat locum (§. 2). *Utilitatis* autem ratio profecto postulat, ut, quantum possumus, tandem aliquando majorem excolamus *industriam artem ophthalmiatricam*, haecenus tam frigide tractatam. Caecitatis miseria quae major esse potest in hac vita? Visus beneficio quodnam praestantius? Illius itaque remotione, hujus vero conservatione, quod quaeso auxilium miserae hujus vitae magis necessarium? *Cataracta* ex quamplurimis gravissimam visionis labem inducit. Huic ergo mederi ipsiusque remotione visum restituere divinum sane est beneficium. Tentarunt hucusque ejusmodi auxilium in occulto quasi operando, & cataractam acu bulbo oculi immissa, deprimendo. Tentant hodie, nec infeliciter tentant, infelicis hujus labis remotionem, cataractam, inutile oculi pondus, non amplius relinquentes & foras ejicientes. Extractionem vero, effectu exoptato ipsi respondente, depressioni cataractae multum praefendam, ideoque ipsius ulteriorem perfectionem exoptandam esse, quis negaverit? Publice id jam confirmatum est in *Thesi Parisensi* hoc anno habita: *an in cataracta potior lentis crystallinae extractio per incisionem in cornea, quam depressio per aciem?* Ultra id confirmabo proxima data occasione. Tantum de usu thematis nostri praefixi.

§. XIV. Determinata non solum praesentis objecti conditione, sed & *Methodus.* utilitatis, quam nobis promittit, certitudine perspecta (§. 2. l. a. & b.) *methodus*, qua illud enucleaturi sumus, praecognoscenda est (l. c. l. b.). Ratio, qua in orbe erudito loqui decet & scribere, non tam varia est ac multiplex, ut alius alio semper dicendi genere uti possit. Falsissime id sibi se persuadent, qui naturali sua facundia ducti seductique multo verborum strepitu fugitivarumque meditationum luxu de methodo quasi ipsis jam congenita plane non cogitant, ideoque aut nulla aut *methodorum diversarum misera miscela* tumultuaria sua communicant cogitata, a summis ad ima descendentes & ab his ad ista iterum ascendentes, nec non numerorum, linearum, circularum, imo algebraicis aliisque mysteriis contorte con-

quisitis & sæpe male applicatis reliquisque suis bene vulgaribus dictis intersperis laudem famamque aucupantur. *Eruditorum omnis methodus systematica pariter atque analytica esse potest & debet.* In distincta enim & ordinata cognitione cognitionisque communicatione unicus & verus consistit *eruditionis character* (*Pant. Erud.* §. 181-183. collat. §. 199-209.).

*Cautela
ratione
methodi ri-
gorosa &
minus ri-
gorosa ob-
servanda.*

§. XV. Licet vero *essentialia methodi eruditi* nullius arbitrari sint relicta, a nostra tamen opinione dependet, utrum omnem an non omnem observare velimus *rigorem* ipsius *externum*. Inde non solum *methodus in genere*, verum etiam ipsa *methodus systematico-demonstrativa* recte adhuc discerni potest in *rigorosam* & *minus rigorosam* (*Pant. Erud.* §. 20.). Posterio-rem hac vice elegi. Quum enim non omnia omnibus, ideoque rigorosa & minus rigorosa his istis non simul placere aut displicere sentiam, & ante hac rigorose scripserim, minus quoque rigorose nunc scribere consultum habeo. Eo enim placendi studio innocenter nos duci, atque inculpabilis proprii amoris stimulo quandoquidem laudabiliter impelli posse, ut, quia ex una parte omnibus placere nequeamus, ex altera ne displiceamus, operam navemus, nullus dubito. Quousque hoc, ni fallor, non illicitæ philautiæ præfagium valeat, eventus docebit livoris experts.

Partitio.

§. XVI. Electa semel via, ipsius, quo patet, directio exploranda est. Methodo, inquam, stabilita de doctrinæ proponendæ suprema varietate atque ex hac determinanda exacta ejus *partitione* dispiciendum est (§. 2. lit. d.). Thema, quod proposui, & jam exploraturus sum, continet: *Problema chirurgicum de extractione cataractæ ultra perficienda*. Non igitur nude acturus sum de ea cataractæ extractione, quam animo concepi, sed de extractione ipsius *ultra perficienda*. Quare illud simul involvit cataractæ extractionem, quam ultra perfici posse existimo & demonstrabo. Ista vero ea ipsa est, quam hætenus *Parisienses* noviter tentarunt & excoluerunt. Ex quo abunde patet, hanc tractationem in *duas* principales abire *partes*, quarum (a) *una* agit de extractione cataractæ noviter tentata; (b) *altera* vero de extractione cataractæ noviter tentanda & ultra perficienda.

*Ordo par-
titionis.*

§. XVII. Hanc *thematis varietatem* principalem ipsius, quo progrediendum est, excipit *ordo*. Non enim *analytice* solum, sed & *ordinatim* res nostras agendas esse, statuimus. Lex vero *systematicæ cognitionis* suprema & primis artis cogitandi stabilita regulis præcipit, ut, quarum prævia cognitio ab aliis requiritur, præponantur iis, quæ aliorum supponunt cognitionem, postpositis. Ea vero, quæ perficere intendimus, ut antea intelligamus, quam ulteriorem eorum possumus tradere emendationem, proclive est judicare. Agit itaque secundum hoc *ordinis* fundamentum.

P A R S I.

De extractione cataractæ noviter tentata.

§. XVIII. Jubentibus præfixæ (§. 14. & 15.) methodi præceptis nunquam negligendæ sunt partiales eorum ideæ, in quas resolvuntur reliquæ. Præ omnibus itaque hic prævia terminorum inscriptionis partis hujus primæ (§. 17.) necessaria erit enucleatio. Triplici hic tantum opus est evolutione. Explorandum nempe est: quid per *cataractam*, quid per ipsius *extractionem*, quid denique per ejusmodi *extractionem noviter tentatam* intelligamus? Connexio.

§. XIX. *Cataracta* est oculi morbus animalis, partibus ipsius, corneam inter atque corporis vitrei nucleum pupillæ respondentibus, in hærens, easque opacans. Oculi, præstantissimi visionis organi, communis idea hic sufficit. *Cornea* est membrana ista pellucida, in anteriori oculi hemisphærio sub albuginæ subtilissimæ supra ipsam propagatione sita. *Corpus vitreum*, quod alias, sed minus accurate, humor vitreus dicitur, est majus illud corpus transparens, in cavo oculi posteriore locatum. *Pupilla* est foramen, in medio fere oculi ab uvea formatum, *Partes ipsi respondententes* sunt: (a) humor aqueus; (b) corpus crystallinum, ideoque partim capsula ejus; (c) partim ipsa, quam ista continet lens; & (d) denique membrana hyaloidea, Gallis *Cloison* dicta. Cataractæ definitio atque explicatio.

§. XX. *Morbus* est status præternaturalis vivæ substantiæ internus, (*internus* notabiliter repeto, sine qua idea partiali omnes plerumque adoptatæ medici hujus definiti principalis definitiones sunt incompletæ), naturam ejusmodi substantiæ, in operationibus suis impediens (*Specim. ophthalm.* §. 84.). Fumus, nebula, velamen, quod decollandorum oculis obducitur, quoque constituunt status, oculum in operationibus suis impedi-
entes. Quis vero statum ancillæ ignem sufflantis aut visionis in decollando privationem, aut peregrinantium sub nebulosa tempestate obnubilationem dixerit morbum? Id quod etiam vel in ipsa divisione morborum oculi in externos & internos observari debet. Ipsissimi enim sic dicti morbi oculorum externi statum ejusmodi internum excludunt. *Status* igitur *præternaturalis*, actiones substantiæ simplicis vel compositæ impediens, notionem morbi neque mechanici neque monadici, ideoque porro neque animalis neque spiritualis adæquatam, ut plerumque putant, sane nondum sistit atque exhaurit. Continuatio I.

§. XXI. *Cataracta* proinde (§. 20.) est: (a) *status præternaturalis*, (b) *internus*, (c) *oculi vivi*, (d) ideoque *non mortui*, in quo propterea *cataracta* suum omittit nomen, quia morbus non nisi in vivam cadit substantiam (*l. c.*), cujus con-
fecta- Continuatio II.

fectarii applicatione infra opus habemus; (e) partes ejus supra indicatis (§. 19) in operibus suis naturalibus, (f) ideoque in visionis organismo impediens, (g) eaque ex ratione systemati oculi animali inhærens.

Continua-
tio III.

§. XXII. Opportunam atque in theoria æque ac praxi, tam medica, quam chirurgica, multifariam, utilem semper judicavi distinctionem totius *structuræ corporis organici in duo systemata principalia, vitale nempe & animale, ab animæ. per se spectatæ, systemate iterum distinctum.* Sententiæ hujus rationem atque explicationem ex anatomicis & physiologicis principiis stabilitam dedi in sæpius jam allegato *specimine ophthalmiologico* indeque simul deduxi primas *sanitatis* (l. c. §. 145-149. coll. 112-190.) omniumque in genere, & in specie oculi *morborum* (l. c. §. 180-119. coll. 192-199.), *divisiones*, in sanitatis & morborum doctrina horumque debita tractatione perpetuum influxum habentes.

Remotio
dubii circa
subtiliores
conceptuum
evolutiones.

§. XXIII. Non omnibus forte exacta hæc (§. 19-22.) *cataractæ* determinatio aridet, multisque potius nimis scrupulosa videtur & peregrina. At excutiamus ignorantie præjudicia, utilitatem, necessitatem atque prærogativam ejusmodi articulatis disquisitionibus vindicamus omnimodam, eamque maxime tam didascalicam quam polemicam. Quam novicia sit morborum confusio theoretica pariter atque practica, diligentioris artis nostræ cultores intelligunt, miserique quam sæpissime experiri debent ægri, quorum morbi per morbos, leviores per graviore, immo haud raro per mortem curare affolet superficialia praxis medica. Deficientibus sane *geminis morborum notionibus* pathologica confusio & huic therapeutica & practica, suam debent originem; *morborum autem oculi* quam maxime esse *confusam cognitionem*, non primus nec solus assero. Largiuntur id omnes ophthalmiatri, qui legitima callent cogitandi artificia. Conqueritur inprimis incuriosam hanc negligentiam *Cel. Heisterus in chirurg. T. I. P. II. S. II. C. LVIII. §. I.* inquiens: *quemadmodum in doctrina de morbis oculorum semper fere alias sic & vel maxime in iis, quos præsens titulus exhibet, (loquitur autem de albugine, leucomate, nebula, nubecula & maculis in cornea) mirum quantam chirurgi plerique omnes confusionem adinserunt, scilicet iisdem omnes nominibus aut vocabulis utuntur, sed alii aliam vocabulis istis significationem tribuunt. Ut proinde aliter neutiquam fieri possit, quam ut in judiciis atque ipsa curandi ratione insigniter dissentiant, doctorumque pariter atque Tyronum studia disturbent.*

Prioris
doctrina
ulterior
applicatio
ophthalmologica.

§. XXIV. Integra elapsa sunt secula, quibus non solum nulla distincta *cataractæ* cognitione imbutis circumforaneis relicta est ejus tractatio, sed & ipsi artis magistri in perveſtiganda hac cæcitate cæcutiverunt, & de gravissimi hujus morbi distincte dignoscendi conditione nondum eadem ipsis stat sententia. Laudatum *Heisterum* iterum iterumque (§. 23.) consentientem habeo, qui (l. c. C. LV. §. II.) *animadvertimus, dicit, hic medicos, qui olim atque ad nostra fere tempora usque clari exstiterunt, plerisque omnes insigniter in explicanda suffusionis vel cataractæ sede & causa aber-*

ras-

raffe. Præjudicatæ quoque *veterum* membranæ tribuendum esse cenſeo, quod tam infaustos plerumque apud ipſos habuerint effectus, cataractæ operationes, ut *Fabricius ab Aquapendente* in *ejus chir. P. I. C. XVI. de ſuſſione*, & jam ante ipſum *Galenus* in *Tr. de uſ. Part. C. IV. VI. in felicitium ſucceſſuum conſcii penitus rejecerint cataractæ operationem*.

§. XXV. Quam incompleta fuerit *veterum* de hoc morbo idea, eorum loquuntur monumenta. Interim tamen hoc morbi genus, ut quidam volunt, plane ipſis incognitum fuiſſe, nefas eſſet dicere. Minimum non ignorabant eam *cataractæ ſpeciem*, quam plerique *membranaceam* dicebant, & in humore aqueo originem ſedemque ſuam habere docebant, ideoque *aquam* appellabant. Egrege de hac *aqua* ejuſque tractatione differitur in *manuſcripto rariffimo*, quod *Cel. Demours*, medicus Pariſienſis, artiſque ophthalmiatricæ maxime ſtrenuus cultor, mihi oſtendit, atque nulla in omni hiſtoria auctoris ſui mentione facta unicum in toto orbe erudito eſſe retulit. In corio illud ſubtiliori, duabus columnis diſtincto exaratum eſt, & 48. paginas continet, atque ita inſcribitur: *incipiunt rubricæ primi tractatus ſecundi libri* (primum enim tractatum laudatus ophthalmiater plane perditum eſſe dicit) *Alcoati, in quo determinat de figura oculi & componentibus ipſum, & de ſignis, cauſis & curis, quæ accidunt in ipſo & conſtruentibus ipſum*. Anno incarnationis Domini 1559. regnante rege Alonſo in fol.

§. XXVI. Incompletam *veterum* cataractæ cognitionem (§. 25.) ſuſtentabat erronea iſta, ab autoritate *Galenus* inſuper confirmata, ſententia, qua videndi organiſmum in ſola lente cryſtallina ſuam habere rationem putarunt. Id quod autem poſteriorum deſtruebat experientia, vid. *Plemp. ophthalm. L. 3. c. 14.* Facit huc quoque non amplius rara corruptæ & in cameram anteriorem prolapſæ lentis cryſtallinæ per incisionem corneæ extractio, cujus exempla recensuit *Cel. Heiſterus* in libro, quem de cataracta conſcripſit. Stabiliunt eandem certitudinem hodie fatiſ frequentia dexterrimorum *Pariſienſium* ophthalmiolorum tentamina, infra recensenda, quibus oculata fide ſubſcribere poſſum: cæci vident. Quot autem nunquam plurimi, qui ejuſmodi ſuſtinerunt operationem, id, utpote examine ulteriori & publico digniſſimum, *Pariſienſium* relinquo attentioni, quàm exteris ejuſmodi teſtimonia ſufficiencia colligere non liceat.

§. XXVII. Excitatis ad emendandam *veterum* artem ophthalmiatricam, quod omnibus novis accidit *detectionibus*, non deſuerunt, qui laude digniſſimis ejuſmodi ſtudiis ſeſe objicientes erroneam *veterum* opinionem defendendi anniſi ſunt, antiquitatis amore immodico ſeducti. At quid rationis & experientia patrocinio firmius eſſe poteſt, & magis inconcuſſum? Cognitam habemus acrem interque *Woolhouſium* & *Heiſterum* agitatam controverſiam a poſteriori celebrato auctore ſtrenue diſcuſſam. Qui plura deſiderat in hac cauſa, evolvere poteſt *Heiſteri* doctiſſima de hac re ſcripta.

Tom. II.

E e

eamdem

De veterum incompleta cataractæ cognitione.

Continuatio.

De recentiorum cataractæ conceptis.

eandem porro materiam dilucidant *les remarques sur les cours des opérations de Mr. Dionis par la Faye*, conf. *Morgagnus in epistolis Anatomicis XVIII. & XIX*, quibus in *Valsalva dissert. II. Anatomicam* commentatus est. Brevis- sime denique historiam huc spectantem congeffit *Zach. Platnerus in instit. chirurg. ration. §. 1301. p. 877.*

Continua-
tio.

§. XXVIII. Discussa hodie feliciter circa hoc cœcitatæ genus cœcitate veterum doctrinali non incongrue nunc exspectaveris ideam cataractæ magis genuinam atque completam. Sed res, quod præfiscine dixerim, reapse non ita se habet. *Recentiorum* non omnes unam eandemque nobis communicant cataractæ descriptionem, nedum definitionem, scientiæ medicæ convenientem; nec pauci plane inadæquatas hujus morbi nobis tradunt notiones. Id quod facile intelliges eorum, qui de hac re scribere, cogitata expensurus. Et in hoc ipso defectu delitescere deprehendo causam commotæ circa extractionis cataractæ novitatem controversiæ, cui privatim & publice interessè mihi licuit, quamque ex sola genuina hujus morbi notione sine ullo temporis dispendio componi posse, firmiter semper mihi persuasum, & mox infra evincam.

Continua-
tio II.

§. XXIX. *Alii* in descriptione sua cataractæ de ea adhuc sola loquuntur, quæ in humore aqueo & ante uveam hæret, cum tamen postea etiam de cataracta post uveam sita & crystallina differant. *Alii* remota veterum opinione, de sola cataracta crystallina loquentes, præter hanc, aliam nullam amplius nosse videntur. *Alii* pleniorẽ dantes conceptum, ita tamen cataractam determinant, ut alios adhuc morbos comprehendant, quos neque ipsimet in reliqua sua doctrina, neque alii ophthalmiatri ad hoc morbi genus referunt, ideoque definitionem definito latiorẽ dant, qualis eorum est, qui eam ab opacitate pupillæ definiunt. Nonne enim materia post corneam corrupta, purulenta, sanguinea, & aqueum humorem turbans pupillam quoque reddit opacam? Ejusmodi vero oculi morbus a nemine ad cataractam refertur & *hypopium* dicitur. *Alii* per divisiones, easque sæpe iterum inadæquatas definire volunt, dicentes, e. g. cataracta est, si lens crystallina vel ejus velamenta & hyalodes opacæ factæ sunt. At divisio non est definitio, &, ut hæc non sit *divisiva*, primarius logicorum canon habet. Autores ejusmodi defectuum nominare nil expedit. Id enim mea fert indoles, ut, quorum aberrationes notare cogor, quantum licet, tacite habere malim.

Continua-
tio III.

§. XXX. Docte quidem de hoc morbo loquitur *Cel. Heisterus in chir. T. I. P. II. S. II. C. LV. §. I. dicens: cataractam quidem vel suffusionem quando nominamus, istud oculorum vitium cum plerisque scriptoribus designamus, quo pupilla, que naturaliter nigra esse debet, amisso colore naturali, opaca fit, & vel in illa, vel mox post illam colores alienos, album puta, cinereum, flavum, ceruleum, aut ferrugineum contrahit. Unde initio varia visionis impedimenta, tandem vero plena occæcatio sive cæcitas producuntur. Sed nemo non videt, Cel. Authorem hic non exactam cataractæ definitionem,*

nem,

nem, sed diffusorem saltem ipsius descriptionem dare nobis voluisse, alio enim supposito scopo definitio hæc esset latior ex una parte & ex altera angustior definito. Cæterum hæc cataractæ explicatio nostræ quam supra dedimus (§. 19.) definitioni non contraria est.

§. XXXI. Quum porro (§. 30.) cataracta per opacitatem pupillæ ab effectu plerumque determinetur, malui eam propius & ab ipsius constitutivo determinare. Morbum enim hunc non ipsa opacitas dictarum partium constituit, sed ipsarum status præternaturalis, earum opacitatem produens. Præterea sunt, qui opacatum corpus requirunt exoticum (corps étrangers, ut loquuntur). At clavus *e. gr.* pupillæ infixus, sane non dici potest cataracta. Sedem huic morbo *insuper* assigno corneam inter & corporis vitrei partem internam, ideoque cogitate haud totum corpus vitreum, ad quod simul pertinet ejus involucrum, hic nomino. Hoc enim modo non excluditur ea cataractæ species, qua obsidetur etiam membrana *υαλώδης*, quæ vitrei corporis cingit sinum, cui corpus crystallinum insidet (§. 19. *lit. d.*) Partes denique pupillæ respondentes nominavi, quia opacari etiam possunt partes pupillæ non respondentes, ex quarum simili corruptione non resultant morbi, quos dicimus cataractas.

§. XXXII. Hæc (§. 19-30.) de generali cataractæ conceptu, quocum proxime connexa est ipsius genuino & sufficienti fundamento superstructa divisio. Indigemus, hac ad infra demonstranda. Quo igitur loco ejus evolutionem inferere possem, non invenio magis convenientem. Qui in definitione cataractæ de sola loquuntur crystallina, & postea tamen eam dividunt in membranaceam & crystallinam, quovis modo artis cogitandi ignorantiam produunt. Quid enim magis esse potest incongruum, quam dicere cataractam crystallinam esse vel crystallinam vel membranaceam. Alii alia sub alia intellectus aberratione ponunt cataractæ discrimina, multas licet multis verborum ambagibus recensentes ejus divisiones, sed aut nullo aut falso plane, aut saltem inadæquato superstructas fundamento, frequenti eorum more, qui, necessariæ in disciplinis accurationis impatientes, per qualiacumque doctrinæ suæ divortia præcipites ita divagantur, ut ipsorum lectores auditoresque in fine incerti discursus aut plane non aut ægerrime capiant, nec amplius in memoriam revocare possint, quæ ipsis sunt communicata, licet sub ipsa cogitatorum communicatione mirum! Quam multa quantave mysteria se audivisse ac legisse putaverint. En! Causam effectumque ejusmodi neglectus. *Divisionum*, quæ ac alias, fallacias scientiis quam maxime obesse, ideoque præcavendas esse, iis bene cognitum est, qui systematicæ cognitionis prærogativam usumque norunt & experti sunt.

§. XXXIII. Partes, quibus inhæret cataracta, ut supra (§. 19.) indicavimus, sunt (a): humor aqueus (b), capsula lentis crystallinæ, (c) ipsa lens crystallina (d), membrana *υαλώδης*, sinum investiens, cui insidet corpus crystallinum. Evidenti hoc fundamento quadruplici quatuor

Continua-
tio IV.Erroneæ
cataractæ
divisiones.Fundam-
entalis
cataractæ
divisio.

nituntur *cataractæ varietates specificæ*, indeque dependentes ipsius *divisiones*. Ita nempe habemus (a) : *cataractam aqueam*, seu : *humoris aquei*, quam veteres simpliciter *aquam* dixere (b); *cataractam capsulæ* (c) *cataractam crystallinam* (d) *cataractam ὑαλώδη*.

Objectionem præoccupatio.

§. XXXIV. Nova hæc (§. 33.) esse, objicis, & ab usu loquendi recepto aliena. Equidem non ita existimo. Videntur faltem talia. Nova quidem est accuratio, quam in hac *cataractæ* divisione determinanda adhibemus. Contra usum loquendi vero non impingimus ratione sufficiente ab isto paulisper discedentes. Retinetur *cataractæ* denominatio, quia usu loquendi præ reliquis recepta est. *Suffusionis* termino carere possumus. Unius enim ejusdemque notionis unica sufficit denominatio, utpote *synonymiis* scientias maxime impredientibus. Plurium terminorum coacervationes nequaquam ad scientificam disciplinarum constitutionem, sed ad vocabularia & rhetorum apparatus pertinent. *Veteres* de aqua locuti sunt (§. 24). Huic veterum locutioni *primæ cataractæ speciei denominatio* convenit. Quam eam *membranaceam* appellant, minus apte id faciunt. Membranacea enim *cataracta* potius dicenda esset, quæ in membranis corporis crystallini & vitrei sedem suam haberet, præterea concreta ista corpora, quæ in humore aqueo *primam cataractæ speciem* constituunt, utplurimum nullas referunt membranas, & si vel referre videntur, valde impropria tamen manet locutio. Cum denique *veteres* hanc *cataractæ speciem aquam* dixerint, cur ab hac denominatione tam longe discedamus, nulla suppetit ratio. *Cataractæ crystalline* denominatio plane non ambigua est. *Cataracta capsulæ & ὑαλώδης* majori jure, quam quæ in humore aqueo sedem suam habet, & proprie dici possent membranaceæ, sed ita facile hæc posteriores *cataractæ speciei* confundi possent cum ea, quam plerumque, licet minus recte, hætenus dixerint membranaceam. *Cataractæ hyaloideæ* denominatio quoque nulli obnoxia est ambiguitati, & æque ac reliquæ dictarum *cataractarum* denominationes ita comparata est, ut sola ipsius auditione & seriatione suum prodat significatum. Id quod *arti characteristica* maxime convenit, & multum in scientiis subsidii habet. Quis autem prohibuerit denominationibus rerum nondum suppetentibus novas, & minus aptas magis aptas, substituere.

Quid sit extractio cataractæ?

§. XXXV. Jam (§. 18.) quid ipsa sit *cataractæ extractio* breviter indigitandum est. Hæc nil aliud dicit, quam operationem chirurgicam, qua *cataracta* ex ipso oculi bulbo removetur. Superfluum, utpote per se clarum, forte dixeris hanc determinationem, nisi quidem in scientia quoque chirurgica fixis opus haberemus terminis terminorumque determinatisque notionibus. Non longo abhinc temporis interjectu apud externos chirurgorum quidam, magnæ famæ oculistam sese fingens, *extractionis* hujus loco de sua *exstirpatione* *cataractæ* multa gloriabatur, mammarum forte aut aliam *exstirpationem* chirurgicam in cerebro suo habens. Tanta sæpe ejusmodi hominum est ignorantia, ut ne quidem calleant *artis terminos*, ne-

dum

dum *terminorum technicorum* genuinos conceptus. Deinde cataracta etiam in ipsius depressione extrahitur. Ex ipsius, puta, capsula. *Postea* non qualiscumque ejus etiam extra bulbum oculi extractio operationis chirurgicæ nomine digna est. Ita corporis hujus opaci extractio in cadavere instituta, proprie & strictè loquendo, operatio dici nequit chirurgica. *Chirurgia est pars medicinae.* Ad *objectum* vero *medicinae* in genere ideoque etiam *chirurgicæ* requiritur morbus (§. 10). Morbus completo suo sensu vivam involvit substantiam (§. 20). *Operationes igitur chirurgicæ*, vere sic dictæ, ideoque etiam cataractæ extractio, quatenus est chirurgica operatio, eundem habent respectum.

§. XXXVI. Posita hac articulata cataractæ determinatione (§. 33.) omnis hætenus *de novitate extractionis cataractæ*, tam acriter agitata, sponte concidit *controversia*. Qui enim novam & non novam eam dicunt, utrinque a veritate non plane alieni sunt. Quæ amicior & exoptatior esse potest litium discussio, quam qua litigantium cohorti ex utraque parte adjudicatur victoriæ præmium? Verum hic forte contradictorius tibi videtur certaminis exitus. Non ita! Quære ex utraque controvertentium parte, cujus cataractæ extractionem novam aut non novam esse propugnent. Qui novitatem ejus negant, respondebunt: veteres jam extraxisse eam. At qualem? Quærendo velim pergās. Audibis probationem ex veterum monumentis. Ecquam vero? Operationis hujus originem, dicent, ab *Avicennæ* tempore repetendam esse. Bene! Sed quid iste? *Et homines*, inquit, *L. 3. Sen. 3. Tract. 4. c. 20. Vias habent diversas in exercendo citram aque, quæ fit cum instrumeto, ita ut quidam sint, qui disrumpunt inferiorem partem corneæ & extrahunt aquam per eam, & hoc est, in quo est timor, quoniam cum aqua, quando est grossa, egeritur humor albugineus. Albucasis*, addunt, cataractam per acus caniculatas sugendo extrahere annisus est. Quidam, pergunt, ut *Freytagius*, acubus hamatis eam se foras ejecisse gloriantur. Alii, subjungunt, per certum genus tenaculi aut forcipis elatere idem præstiterunt. Nonne ita, quasi re bene gesta ex allegatis argumentantur, ad cataractæ extractiones ejusmodi operationes referendæ sunt? Nonne igitur, interrogando ultra opponunt, si jam olim extraxerunt cataractam, hæc operatio est antiqua? Haud nova est, consentio, *extractio cataractæ*, sed cujus? *Aqueæ* (§. 33). De alia enim nulla hætenus fuit sermo. Ex una igitur litigantium parte, ni fallor, res est in salvo. Victoria!

§. XXXVII. Victoriæ vero etiam (§. 36.) canant, operationem hanc haud novam esse asserentes. Extractionis *cataractæ crystallinæ* omnibus retro seculis ne ulla quidem injecta est mentio. Omnes in historia litteraria medica non hospites haud ignorant, veteres in eo auctoritatis *Galenii* præjudicio suffultos fuisse errore, ut putaverint, corpus crystallinum ad videndum absolute necessarium istoque perditō omnem perditam esse visionis spem. Ut ut igitur hic tantum erraverint errorem, nemo tamen asseruerit,

equisque ipsos fuisse insipientes, ut de restituendo visu per remotionem hujus corporis vel unquam cogitaverint. Certissimum propterea est à veteribus, erronea hac opinione imbutis, *cataractam crystallinam* non fuisse extractam.

Continuatio.

§. XXXVIII. Quæ ab extractione cataractæ crystallinæ, in cameram anteriorem protrusæ, e. g. *cl. Petiti*, chirurgi, juxta *acta reg. Scient. Acad. ab ann. MCCCVIII.* petuntur objectiones istæ huc non spectant, ubi de extractione cataractæ ex loco suo natali est sermo. De hac certe ex superioribus temporibus nulla prostant exempla. Ex cadaverum oculis, opacæ lentis extractionem proprie dici non posse cataractæ extractionem, supra jam demonstratum est (§. 35). Nova itaque est extractio cataractæ & non nova, prout volueris, atque vel de hujus vel de illius cataractæ extractione id statueris. Firma proinde stat veritas & certa victoria ex utraque parte in hac causa litigantium, cæterum inter *primi ordinis nova* hoc quidem non retulerim inventum. Quo loco inter *secundi ordinis nova* illud habendum sit, ex uberiori *novitatis doctrina* in *Pantom. Erud.* §. 134-144. tradita, dijudicari potest.

Extractio- nem cata- ractæ ad- modum in- cognitam adhuc esse, ostenditur.

§. XXXIX. His præmissis (§. 18-38.) in eo nunc sumus, ut ipsius hujus noviter tentatæ operationis, & in ipso suo loco natali nondum ubique plane cognitæ, ulteriorem propagemus notitiam. Eos enim ipsos, qui istam suæ ibi subjecerunt dijudicationi, ipsam tamen ne unquam quidem instituere vidisse, exploratum habeo. Hi operationis hujus artifices, sibi proximos, si volunt, adire possunt, & ut adeant, si eam sibi dijudicandam sumunt, necesse est. Exteris autem ab hac occasione remotis, quibus ista aut nondum plane aut saltem non multum adhuc cognita est, forte non ingrati hanc conscribam delineationem.

De Taylori circa extractionem cataractæ tentaminibus dubiis.

§. XL. *Taylorum*, famosum ex recentioribus oculistam, hanc inter Britannos instituisse, alii dubitant, alii adfirmant. In supra (§. 13.) citata *Thesi Parisiensi* nobis refertur, eum revera anno 1737. in Anglia hanc administrasse operationem. *Cel. Heisterus* contra in *Chir. T. I. P. II. S. II. C. XV. §. XXXIII.* de hoc dubitat, ex Anglia, dicens, *mibi relatum est, Taylorum, ibidem gloriatum esse, se cataractas quoque post urveam hærentes per vulnus corneæ, arte factum, educere posse. Num vero hoc revera præstiterit, hætenus comperire nondum potui. Quicquid vero sit de hoc facto, qua id præstiterit methodo, neque ab ipso neque ab aliis litteris mandatum est. Quare de hoc, quod addam, nil ultra habeo.*

Pallucii circa extractionem cataractæ tentamina, quæ de semetipso refert, allegantur.

§. XLI. *Palluccius*, indefessus inter *Parisienses* artificiorum chirurgicorum indagator, in libello, qui inscribitur: *Methode d'abbatre la cataracte p. 157.* hæc de semetipso refert: *Avant que Mr. Vermale eut instruit le public des cures prodigieuses faites par Mr. Daviel dans le Palatinat par l'extraction, qu'il appelle nouvelle operation, je m'y étois appliqué depuis long-tems. On peut s'en assurer entre autres par la sixieme observation que j'ai domiée dans une brochure imprimée en 1750. (Titulus ejus est: Histoire de l'operation de*

supra

de

de la cataracte). Plusieurs expériences, que j'ai faites me procurent la facilité d'en parler. Et l. c. p. 160. & 161. j'ai vu, pergit, par mes expériences, que les Ciseaux ne sont pas propres pour agrandir l'ouverture de la cornée, par ce que leur incision n'est jamais nette, quelque justes & polis, qu'ils puissent être; ce qui prolonge la reunion de l'ouverture, ou l'empêche même entièrement. C'est pourquoi j'ai imaginé une aiguille d'une espece particuliere, dont je me sers de la maniere suivante. Je l'introduis par le point X. & lui donne une direction parallele au plan de l'Iris, je fais sortir la pointe par le point diametralement opposé a celui par lequel je l'introduis. Dans le même tems que je pousse l'aiguille sans interruption un tranchant qui se rencontre à quelque distance de la pointe & dont la largeur augmente insensiblement en approchant du manche coupe la portion de la cornée --- ce tranchant étant dirigé obliquement à l'épaisseur de la cornée & étant tourné vers la partie inferieure de l'oeil, produit une incision, qui represente un arc.

§. XLII. Qui ab omni partium studio alienus citata (§. 41.) & reliqua, quæ ibidem fufius contra cataractæ extractionem proclamantur, sub accuratum vocare vult examen sequentes animadversiones meas non deprehendet injustas, & facile agnoscet, *cel. Auctorem* non tam convenientem hujus operationis disquisitionem, quam potius ipsius nudam in animo habuisse deprehensionem, hacque suæ antea collaudatæ depreffioni cataractæ ulteriorem adfiscere voluisse prærogativam, qua tamen sine hoc artificio, & in relatione ad multorum circumforaneorum depreffiones tumultuarias, vi allegatorum fide dignorum testimoniorum suorum sufficienter gavisa fuisset. Multi aliorum tentamina, laude cæteroque digna, dejiciendo, sua eo magis evehi, sæpe sed non semper feliciter, sibi persuadent. Non immorabor hac vice integræ allegatorum refutationi, quæ partim contradictoria, partim physiologicis principiis contraria, partim plane nil, quod in destruenda cataractæ extractione alicujus esset momenti, partim ut plurimum non nisi talia, quæ contra ipsam cataractæ depreffionem quoque valent, complectuntur.

*Pallucciana
ne dijudi-
cantur.*

§. XLIII. Paucam saltem hic allegatorum (§. 41.) anacrisin sustinebo. Prima fronte ea excedentem animi affectum referunt, & quæ modo (§. 42.) dixi, comprobant. Ipsum enim dicendi genus altisonamque tam *cel. Vermalii*, quam *dexterrini Davielis*, despicientiam, auctoris vero sui nimiam æstimationem produunt, *avant*, inquietis, *que Mr. Vermale eut instruit le public des cures prodigieuses faites par Mr. Daviel je m'y étois appliqué long-tems.* Quam longo autem quæso tempore? An forte *cl. Auctorem* hic tacite innuere voluit, se jam ante *Dn. Davielem* hanc administrasse operationem. Hoc ne ominarer quidem. Saltem id explicite profiteri non ausus est. De reliquo neque *Vermalinum* de *Daviele*, neque hunc de semetipso tam elata voce gloriosos fuisse *prodigiosas* curationes, nullibi comperire potui.

*Continua-
tio I.*

§. XLIV. Quoad multitudinem ejusmodi operationum, quæ se tentasse

*Continua-
profite-
tio II.*

profitetur (§. 41.), pace ipsius, ita argumentor: Aut felices istæ fuere, aut infelices. Si felices, sibi ipse contradiceret hanc methodum plane rejiciendo. Ergo infelices fuerunt. Id quod in eodem allegato opusculo ipsemet comprobatur, exemplo eodemque insuper à teste fide dignissimo, confirmato, *mais*, p. 166. inquit, *un accident, auquel on doit plus souvent s'attendre est la dilatation, & l'immobilité de la prunelle causée par le même gonflement, ce qui est suivi ordinairement de la perte de la vue. J'ai remarqué cela dans la dernière extraction, que j'ai faite à un homme, que Mr. Demours a vu depuis.* Si vero tam infelices esse expertus est operationis suæ effectus, quo quæso conscientie consilio tot jam antea in felices cæcos infeliciores reddere seque reddidisse, publice profiteri potuit. Cur una alterave vice instituto hoc extractionis tentamine infelici reliquos ægros non celebrato suo feliciter operatus est instrumento? Cur saltem operationis hujus effectus non tam longo expectavit tempore, quo demum de istis nos certos fieri posse ipsemet docuit, l. c. p. 173. *Je répondrai, que la chose paroît si impossible, qu'on ne peut s'en convaincre, que par l'expérience, en observant ce qui arrive dans l'espace de plusieurs mois & même de quelques années après l'opération.* Rebus sic stantibus cogitare licet minoris fore animadversionis, imo in laudem ipsius adhuc cedere posse, si de tanta, quam perhibet, infelicitum suarum experientiarum multitudine dubitatum fuerit.

*Continua-
tio III.*

§. XLV. De nova ipsius methodo, qua corneam aperiendam esse putat, (§. 41.) ita statuendum esse sentio. Ingeniosum hoc ipsius est conamen, sed fini desiderato non respondens & maxime periculosum. Ipsemet id non diffiteri plane potuit, dexteritatem sub isto necessariam l. c. p. 161. commendaturus, ita inferens: *Il faut certainement beaucoup de légèreté & de fermeté dans la main pour parcourir avec l'aiguille l'espace indiqué par la ligne pointée sans blesser les parois, qui renferment cet espace.* Quid? quod neque levitatem neque firmitatem manus hic sufficere, sed potius ob oculi mobilitatem ob partium viciniam, ob cuspidem acus subtilissimam in hac via præeuntem & obviis quibusvis partibus se facillime irretientem, ab hoc ausu tanti periculi pleno abstinendum esse confidenter judico. Postea ipsa quoque subsequens incisio plane non commoda est & multis difficultatibus obnoxia. Si hac ratione multas istas prædicatas fecit experientias (§. 44.), nemini profecto rerum anatomicarum & chirurgicarum perito mirum videbitur, istas tam fuisse infelices. Sed hoc ipsum tanto magis comprobatur, ipsius tentamina infelicia contra valorem hujus operationis, longe alia & tutiori arte institutæ, minime adduci posse.

*De Monachi
tentamine ex-
tractionis
cataractæ
infelici.*

§. XLVI. Brevi, quo cognitum fuit tempore, extractionis cataractæ artificium in solis substitit Chirurgorum castris, & jamjam ex incunabulis quasi felix hæc aufugit artis soboles, atque ad Monachos usque transit. Profecutus eam sum ad hæc usque Medicinæ loca insolita solito, quo artis nostræ nova expiscamur, studio, eodemque tanto magis excitato, cum alii mihi persuadebant, novam & hactenus tentata meliorem hinc loci extractionem.

tractionis cataractæ methodum, sed quam Autor ipsius mysterii loco adhuc haberet. Revera quoque eoulque in celatis eam hucusque habuit, ut ipsimet *Parisenses*, de ejusmodi rebus tamen solliciti, cognitione ipsius destituti fuerint. Confirmat id citatæ supra (§. 13.) thesæ publica professio, qua l. c. p. 3. ita habetur: *mibi relatum fuit, quemdam pro utilitate publica, pauperum præcipue, in chirurgicis sedulo laborantem cataractam felicissime nova methodo extrahere, sine forficum usu, sine compressione globi, specillive auxilio, ita ut quasi sponte sua post capsulam solutam prodeat lens forasque ejiciatur. Quodnam sit ejus artificium, plane ignoro. Interim certus scio, cito vel sero publici fore juris.* Quæ in hac relatione deficiunt & à veritate discedunt, neutiquam doctissimo Thesæ Auctori, sed ei, à quo ipse hanc habet relationem, tribuenda esse, in propatulo est.

§. XLVII. Euge removeamus hujus mysterii (§. 46.) velamen. Regum arcana non manifestanda sunt, artium arcana prodere non prohibemur. Hora, qua invisebam prædicatæ novæ operationis Auctorem, ea ipsa erat, in qua ex civitate redeuns ægros ipsum expectantes admittebat, alio post alium, sed janua semper retro clausa, adducto. Cum igitur finitis hinc charitatis beneficiis tandem intrabam, nec multum temporis restabat, inter alia pauca injiciebam, relatum mihi fuisse, ipsum cataractæ quoque extractionem peculiari modo exercere. Quærenti: quis mihi hoc dixerit? respondebam: a multis amicorum meorum id me habere. Ad hæc ipse regerebat: nemini ejusmodi quid dixi, quare nemo etiam id de me dicere potest: Urgebam: alios me tamen certiolem facere voluisse, quod is ipse sit, quem citatæ thesæ in allegatis (§. 46.) indigitaverit. Sed eandem iterum iterumque repetebat responsionem. Discedebam igitur hac neque affirmativa neque negativa responsione contentus. Quoniam enim hoc idem mihi fuisse videbatur, ac si ad quæstionem meam tacuisset, cogitabam: mecum: qui tacet, consentit, investigandi nunc sunt ipsius ægroti, qui silentio licet ipsis imposito pecunia illecti tamen non tacebunt. Non multa post opportuna se offerebat occasio sine pia ista fraude & pecuniæ dispendio rem detegendi. Fœminam nempe deprehendebam, cujus oculum dextrum hic *Monachus*, sinistrum vero *Dn. Daviel* operati erant. Hic, quæ volui, oculis conspicerem & explorare licuit. Sinistri lateris oculus optime se habebat, & visu restituto vix ulla observari potuit cicatrix. In oculo dextro, à *Monacho* inciso, relicta ipsius cœcitate, simul supererat difformis, crassa & inæqualis cicatrix, ut cultro victorio incisionem ante factam fuisse credideris. Facta autem hæc fuit incisio testante id superstite citatrice in linea recta horizontali supra mediam ipsius pupillæ partem. En! totius hujus novæ operationis mysterium. En! quid novo huic acceptum referre debemus artificio! Qui nominari provide noluit, ab ægrotis ipsius nominatim cognitus fieri debet. Modo enim indicata ægra ingenue & bona fide confessâ est, eum, qui oculum ipsius dextrum inci-

Tom. II.

F f.

derit

*Detectio
celati à
diclo Mo-
nacho ten-
taminis
circa ex-
tractionem
cataractæ
susceptæ.*

derit, esse *Monachum* istum, qui dicitur: *Frere Come*. Cum itaque hujus nominis non alius fuerit, qui in chirurgicis sibi acquisiverit famam, certissime hic is ipse est, quocum collocutus sum, & qui singulare illud atque artificiosum *instrumentum pro lithotomia laterali* excogitavit, atque de eodem integrum conscripsit tractatum.

*De nova
extractio-
nis cata-
ractæ lau-
dabiliter
instituta
Autoribus.*

§. XLVIII. Trium hucusque (40-47.) memoratorum artificum tentamina alia nunc excipiunt, quæ majoris sunt momenti, utpote à Duumviris in arte chirurgica exercitatissimis, ipsorum neque nomina neque artem in celatis habentibus atque doctrinæ praxeosque suæ cognitionem usumque cuilibet accedenti amice concedentibus, methodo multo tutiori atque perfectiori instituta. *Dn. Davielis & Dn. Morevii*, Chirurgorum Parisiensium celebratissimorum, subaudio nomina. *Dn. Daviel*, Consiliarius, & Chirurgus Regis Galliæ atque Electoris Palatini ordinarius, qui Anatomiam olim & Chirurgiam docebat atque exercebat, omnibus reliquis derelictis suis laboribus se totum nunc dedit arti ophthalmiatricæ. Ab initio praxeos hujus peculiaris cataractam deprimendo suos curabat ægros, nunc vero cataractam per solam removeve studet extractionem. Non malæ causæ indicium esse judico, illum in depressione cataractæ per totum praxeos suæ antecedentis tempus, quod admodum longum fuit, æque bene exercitatum, in cataractæ extractione nunc subsistere.

*Continua-
tio.*

§. XLIX. Digna hæc *Davielis* tentamina imitatione judicavit in rebus anatomicis & chirurgicis exercitatissimus *Dn. Moreau*, Regii Nosocomii, quod dicitur: *L'Hôtel-Dieu*, Chirurgus primarius. Quid de hisce tentaminibus nobis expectandum sit, tanti chirurgi præclara reliqua eloquuntur specimina quotidiana. Cum enim non soli incumbat arti ophthalmiatricæ, sed omnis generis chirurgica artificia in suo doceat exerceatque nosocomio communi *Parisiensium & Exterorum* applausu, & jam hanc Chirurgiæ partem non intactam sibi relinquendam esse laudabiliter putavit.

*De metho-
do extracti-
onis cata-
ractæ novi-
ter tentata.*

§. L. Celebratorum Duumvirorum memorata (§. 48. 49.) tentamina, quibus ex involucris suis lentes educunt opacatas, iisdem plane instituuntur artificiis, ideoque amica hac similitudine combinata communicari possunt. Ut vero publici juris fiant, & ad ulteriorem artis imitationem excitandam proponatur tantæ utilitatis plena praxis, indubium esse existimo. Cum igitur non sola habeam auditione, sed ab ipsius hujus artis acceperim Autoribus, ipsisque eorum operationibus interfuerim, ad doctrinam praxinque hanc ophthalmiatricam debite communicandam sufficienter me instructum esse sentio. Auriti enim oculatique testis fide nulla major requiritur ad certitudinem stabiliendam. Finis quidem præfixus præsentisque paginæ non concedunt locum plenæ hujus doctrinæ disquisitioni. Quare reliqua hujus operis suis relicturus autoribus, caput causæ tantum attin- gam.

*Continua-
tio I.*

§. §I. Plura quidem sunt instrumenta, quæ in hac adhibentur ope-
ratio-

ratione. Instrumentorum vero multitudo, quatenus necessaria est, ad debite exequendam qualemcumque operationem chirurgicam, nil hujus detrahit perfectioni. Vanæ igitur sunt, quæ inde contra indicatam cataractæ extractionem formantur objurgationes. Haudquaquam multitudo necessariorum instrumentorum, sed superfluum atque inutilium incusari debet apparatus, quo aut vana sæpe superbit *Charletaneria*, aut imprudens molestus est *Pedantismus*. Illud ipsum potius novaturiendi studium vanitatem sapit, quo quidam minori apparatu res suas agere gloriantur, majori postmodum difficultatum periculo operantes aut operari docentes.

§. LII. Instrumenta, quæ laudati artifices (§. 50.) pro extrahenda cataracta ad manus habent, sunt sequentia (a): lanceola incurvata & in utroque latere secans, qua corneam (b), acus, qua capsulam lentis incidunt atque aperiunt (c). Porro paratæ sunt ad hoc opus duæ forcices semicirculares, quarum una ad dextram, altera vero ad sinistram corneæ incisionem ita constructa est, ut nulla alterius loco adhiberi possit, utpote utriusque apice, in eo brachio, quod in oculum introducit, magis obtuso (d). Denique hunc apparatus chirurgicum complent duo parva cochlearia, quorum uno labium incisæ corneæ elevant sustentantque, altero vero partim renitentem cataractam promovent, partim, quæ restant post ipsius exitum, impuritates exhauriunt. Continuatio II.

§. LIII. Hisce instrumentis (§. 52.) ipsa operatio hac instituitur methodo. Præparatis præparandis (a) cornea in infima ipsius parte media prope ipsius cum sclerotica conjunctionem ope dictæ lanceolæ, leniter in cameram anteriorem demissæ, & fere perpendiculariter versus centrum pupillæ sursum directæ, perforatur (b). Postea instrumento eodem ad dextrum sinistrumque vulneris latus caute moto retractoque facta apertura dilatatur (c). Deinde alterutra forcice conveniente modo pluribus, modo paucioribus vicibus introductæ, & sub quovis motu oculi incongruo citissime iterum retracta, quarta corneæ pars in inferiore ipsius hemisphærio si cessive inciditur (d). Eodem modo res agitur in altero latere cum altera forcice ipsi conveniente (e). Sub operationis hujus intervallis oculus spongia aqua tepida eluitur, ne profuens humor aqueus ipsam impediatur. (f) Inciso sic hemisphærio corneæ inferiori uno dictorum parvulorum cochlearium, vel etiam quadam forcice cornea elevatur (g). Tum acu ista myrtiformi capsula lentis in inferiori ipsius parte aperiunt (h) si, quod raro contingit, opacata lens non sponte progreditur, ista altero cochleari, aut levi pressione e capsula sua emovetur (i); si vero cataracta adhæreret, ista liberatur acu (k). His peractis elevata cornea iterum reclinatur oculusque elutus more consueto deligatur. Continuatio III.

§. LIV. Tantum artis continet nova hæc operatio! Quam itaque ad istam non nisi peritorum opus est ausu! Quam vero etiam multis adhuc premitur difficultatibus, omni licet circumspectione instituta [a]! In prima oculi punctione [§. 53. lit. a.] periculi metum injicit uvea atque

ligamentum ciliare. In externo enim corneæ circulo juxta ejus cum *fole* irotica conjunctionem ideoque inter utramque membranam, corneam atque uveam, ubi parietibus suis sibi proxime invicem accedunt, ominosa hæc fit incisio [*b*], quæ insuper sub ipsius lanceolæ recedente instituta dilatatione, ob incertos oculi motus maxime fieri potest inæqualis [*c*]; imo, vehementius agitato oculi bulbo, acies lanceolæ contra uveam & ligamentum ciliare potest impelli [*d*]. Totam enim hanc operationem summò impediunt opere organi hujus, ad levissimum dolorem maxime sensibilis, incerti motus, imprimis si ægri impatientia eos auget, licet, qui vel compositissimi sunt animi, istos non in sua plane habeant potestate. Inde tot frustraneis atque periculossime repetitis forficum applicationibus opus est. Licet enim cubitum suffulciendo manus firmitatem provide adjuvent artifices; omnia tamen sub incerta oculi volubilitate fortuito quasi peraguntur. Eo momento, quo oculus perversum situm molitur, forficem quam citissime oportet extrahere, & eo ipso temporis puncto, quo in situm congruum redit, confestim introducere, ubi vix unam alteramve incisionem facere licet, imo eam sæpe oculo sub ipsa ejus introductione iterum recedente frustra tentata incisione iterum iterumque reducere. Hoc opus, hic labor est! Quam enim difficile, quam ominosum, manum forficemque ad quæcumque motuum oculi momenta dirigere atque attemperare [*e*]! Semicircularium forficum, ceteroquin in hac operatione utilium, incisiones æquales esse nequeunt [*f*]. Fortuitis insuper operis hujus repetitionibus iterum non possunt non produci sectiones eo magis inæquales. Lacera vero ejusmodi vulnera non optimæ sunt indolis, saltem difficilius & magis difformiter iterum conglutinantur [*g*]. Forficum porro usu hoc fortuito uveæ punctio atque incisio contingere potest [*h*]. Eadem incisio circulari hac directione, in inferiori corneæ hemisphærio instituta, vitrei corporis post extractam cataractam prolapsui favet, quo contingente oculus collabitur perpetua subsequente cæcitate. Quod infortunium eo facilius accidit supervenientibus vehementioribus corporis motibus, vomitu, tussi, sternutatione. Ipsi *Dn. Davieli*, in hac operatione exercitissimo, aliquando accidit, ut saltem portio quædam vitrei corporis elapsa fuerit, licet æger, quem postea ipsemet vidi & examinavi, visionis jacturam non plane expertus fuerit. Totum vero illud levi bulbi compressione aut concussionem proflire posse, facile patet [*i*]. Deinde cornea ita incisa proidentia uveæ per labia vulneris [*k*], ipsius porro corneæ deformi & nimia protuberantia [*l*], uveæ postea accretioni ad corneam, [*m*] & denique incongruo saltem vitrei corporis situi ansam dare potest infortunatam. *Priori casu* [*lit. i.*] una, *altero* [*lit. k.*], altera *staphylomatis species*, *tertio* [*lit. l.*] pupillæ immobilitas, *quarto* [*lit. m.*] strabismus, aliæque oculi imperfectiones aut cæcitates plane suboriuntur.

§. LV. En! Operationem omnibus licet artis auxiliis præmunitam, gravissimorum tamen periculorum plenam (§. 54.). Judicaveris forte inde

Decertitudo nebulositate extrusionis cataractæ.

teme-

temerariam eam esse, inutilem atque frustraneam. Judicant ita experientia eam nondum comprobata habentes. Equidem ipsemet olim vix ac ne vix quidem à me impetrari potui, ut fidem ipsi habuerim, & parum abfuit, quin eam plane rejecerim. Oculata nunc convictus experientia, aliter sentio: Cui mea aliorumque testimonia non satisfaciunt, is ipsemet accedat videatque, quid præstet *celebratorum artificum Parisiensium* dexteritas. Haud enim ex iis isti sunt laudati artis cultores sagaces, ut arcanis, circumforaneorum more, delectentur, aut decipiant. Accedere licet ad ipsum dexterrima tentamina, cuiuscumque id liberit, & quæsi amice & ingenue doctrinam praxinque artis suæ denunciabunt.

§. LVI. Interim deficiente propria alienam fide dignam experientiam non debemus rejicere. Nec meo testimonio hic solum acquiescendum esse puto. Possum hoc simul amicorum meorum Parisiensium fide confirmare. Audiantur præter nos ægri, Argentorati feliciter curati. Legantur litteræ, veritatis hujus testes locupletes, ita inscriptæ: *Lettres de Mr. Raimon de Vermale Conseiller & premier chirurgien de S. A. S. Monseigneur l'Electeur Palatin, licencié en médecine, ci-devant chirurgien de la nation Française, & de l'Hôpital Romain à Tripoli, ancien chirurgien Aide-Major des camps & armées du Roi, & Major des Hôpitaux militaires établis à Spire pour le grand depot des armées de Sa Majesté Très-Chrétienne, & associé correspondant de l'Académie Royale de Chirurgie de Paris. A Mr. de Chicoyneau, Conseiller d'Etat ordinaire, & premier médecin du Roi, sur l'extraction de la cataracte hors de la chambre postérieure de l'œil: nouvelle operation imaginée, & perfectionnée par le célèbre Mr. Daviel, Conseiller chirurgien ordinaire & oculiste du Roi, & de S. A. S. Monseigneur l'Electeur Palatin. Ann. 1751.*

§. LVII. Addatur denique testimoniis hisce [§. 56.] aliquoties jam citata [§. 13.] *Thesis Parisiensis*, in qua doctissime de hujus operationis valore inter alia pag. 11. 12. ita disseritur: *sexcenta hujus asserti possent produci exempla, quæ brevitatis causa omitto. Interim ad fidem faciendam quadraginta & tres siso cataractas, quæ præteriti sub finem anni Remis extractæ fuerunt. Exempla si requiras, numerus abunde sufficit; si autoritatem, nil fide dignius. Presentibus medicis pluribus atque chirurgis extractæ fuerunt illæ cataractæ. iidem per totum curationis decursum ægros sedulo inviserunt. Accuratam de curationis exitu relationem propria subscripserunt manu. Relationis summa hæc est: ex quadraginta & tribus cataractis, nova methodo per corneam eductis, viginti quatuor oculi optimo gaudent visus acumine. Novem à leviori staphylomate, aut macula juxta pupillam, debilius vident. Decem cæci manserunt. Plerique vel adherentis cataractæ vitio, vel ob aliam oculi perversitatem. Tantus ab incunabulis si fuit propositæ methodi successus, quid in posterum ab alia magis exculta non speraveris. Bonæ huic spei ob principia, quæ istam suffulciunt aluntque, anatomica & chirurgica, non amplius*

plius dubiæ nunc quoque accedit mea. Quousque isti responsurus sit exoptatus eventus, tempus docebit.

*Ratio
emendan-
dæ extrac-
tionis cata-
ractæ.*

§. LVIII. Magis excoli posse atque debere hanc operationem non solum citatus [§. 57.] cel. Auctor, sed & alii artis cultores antillitesque mecum sentiunt. Cogitavi de istis artificiis ultra perficiendis. Cogitata hæc qualiacumque in parte hujus tractationis subsequente communicabo & demonstrabo. Nequaquam id moleste ferent, usitatæ hæctenus & in hac parte prima descriptæ methodi artifices. Ea istos æquitate esse; semper cognovi, ut firmissime mihi persuadeam, eos cum aliis justis iudicibus ambabus amplexuros fore manibus, si quid erit, quod magis commodum certumque esse, & in majus cæcorum solatium cedere poterit. Non omnes omnia possumus vel cogitare vel facere, & quam unus, ut aiunt, plures plus vident oculi etiam in hac videndi nobilissima facultate restituenda. Gravia profecto sunt, quæ recensui [§. 59.] obstacula. Strenue istis hæctenus laudatos viros obviam ivisse, & ad ea præcavenda non sine multo successu sollicitè & indefessim intentos fuisse novimus. Præoccupare interim & impedire omnia ista mala non potuerunt, ipsismet hoc pro ingenuitate sua non diffitentibus. Quid si tantæ felicitatis esse possemus, ut media nobis suppeterent, obstacula ista, si non plane, tamen ex parte removendi? Si methodus magis fixo securior innotesceret, si pericula læsionum adeo facilius uvere maxime, si procidentia ejus, si vitrei corporis prolapsus felicius evitari posset, si paucioribus incisionibus, si breviori tempore, si sectione magis æquali hanc instituire liceret operationem, ideoque gravissimos imminentes morbos, mydriasin, staphylomata, aliæque infortunia securius declinare saperemus, quid contingere nobis in re tam ardua tamquæ necessaria posset magis fortunatum, quid exoptatius? Agedum detecta in hunc usum examini nostro subjiciamus, nostro, inquam, nunquam enim tantam de me ipso habeo opinionem, ut mihi soli nunquam diffidam. In hoc alterum disquisitionis nostræ momentum principale vertitur, primum enim extractionem cataractæ noviter tentatam, & deinde hujus ultra perficiendæ problema me traditurum esse promissi [§. 16]. Ordine igitur præfixo [§. 17.] jam sequitur.

P A R S I I.

Sistens problema de Cataractæ extractione ultra perficienda.

Transitio. §. LIX. Tria sunt, quæ ab eruditis ad quaecumque requiruntur *problema, propositio* nempe, propositionis hujus *resolutio*, & denique *resolutæ propositionis demonstratio*. *Propositio problematis nostri chirurgici* in ipsa hujus partis inscriptione continetur. Restat igitur ejus *resolutio & demonstratio*.

monstratio. Resolutio præcedit demonstrationem. Separatim hoc igitur ordine duo hæc tractabimus momenta. *Dux* inde partis hujus secundæ emergunt *sectiones*, quarum [a] prima sistet resolutionem [b], altera vero demonstrationem problematis hujus chirurgici. Sequitur ideo.

S E C T I O I.

Resolutio problematis chirurgici de extractione Cataractæ ultra perficienda.

§. LX. Si *rigorosam* desiderares *problematis præfixi resolutionem* atque *demonstrationem*, ad hanc pariter atque istam omnino plura prævia requirerentur principia, eorumque multo fusiores disquisitiones, si quidem hac vice me tam rigorosum esse voluissẽ. Malui vero rem præsentem *liberiori* tentare *methodo*, observata tamen ea scribendi generis accurate, quæ omnem, quam vulgo sibi sumunt, *methodo* geometrarum non plane rigorosa scribentes, licentiam prohibet excedentem. Hoc consilio præmissa instrumentorum ad proponendam hanc curationis cataractæ speciem necessariorum notitia confestim me ad ipsius nostri *problematis resolutionem* accingam, subjuncta postea eorum explicatione, quæ ad caput rei plenius intelligendum facere potest.

*Excusatio
liberioris
dicendi ge-
neris.*

§. LXI. *Instrumenta*, quæ ad cataractam nostra *methodo* extrahendam requiruntur, sunt [a]: *lanceola* myrtiformis plano-convexa, ex utroque latere secans, cuspidem habens tenuissimam acutissimamque, & in ea, qua cum manubrio conjungitur, parte paululum incurvata [b]; *specillum sulcatum* [Gallis: *sonde creuse*] ex chalybe confectum, extremitate gaudens polita, rotunda, non sulcata, sulco prædita paululum profundiori, & in marginibus suis bene lævi nec inæquali, quod denique manubrii loco *volfellam* habet non dentatam, sed planam [c]; *forfex* brachia habens recta, tenuia, juxta manubrium incurvata, & quæ ad extremitatem eorum usque ejusdem sunt crassitiei [d]; *acus* post cuspidem ipsius acutissimam bene lævis & polita [e]; *cochlear* denique parvulum argenteum, quod manubrii loco *volfella* iterum instructum est.

*De instru-
mentis ad
sequentem
operatio-
nem perti-
nentibus.*

§. 62. Jam (§. 60.) succedit ipsa *resolutio problematis*, nostri *chirurgici de cataractæ extractione ultra perficienda*. Ut nempe operatio hæc evadat perfectior, ita eam instituendam esse censeo: 1. explorato morbo, 2.) præparatisque ægro, 3.) ministris, 4.) instrumentis 5.) & reliquis ad operationem requisitis, 6.) ex adverso confidant æger atque Chirurgus, 7.) ita ut hic altiorem, 8.) iste vero inferiorem habeat situm, 9.) sub quo lux inter utrumque permeare, & in oculum operationi obnoxium manumque operatio-

*Ipsa pro-
blematis
dati resolu-
tio.*

ratoris libere illabi potest. 10.) Devinciatur oculus alter fascia aut strophiolo, 11.] transmissisque ægri pedibus inter chirurgi pedes, 12.) atque depositis ipsius supra hujus genua manibus, 13.] ab uno ministrorum observandis, 14.] fumatur lanceola supra descripta, ut calamus apprehendimus scriptorium [§. 61.]. 15.) Jam alter ministrorum caput ægri sursum retrorsumque ad se reclinet, 16.] palpebramque superiorem attollens, 17.] & digitos suos quam levissime apponens, 18.] mobilitatem bulbi oculi caute moderet. 19.] Palpebram vero inferiorem chirurgus deprimat, 20.] digito iterum bulbo oculi leniter appposito, 21.] ejusdemque volubilitatem moderate dirigente 22.]. Oculo nunc ægri, momente artifice, sursum moto, debiteque posito, 23.] in medio inferioris hemisphærii corneæ, 24.] lineæ distantia supra marginem, quo cornea scleroticæ jungitur, 25.] lanceola semper ad mobilitates oculi incertas attemperata, 26.] brachio in mensa juxta posita sussulto, 27.] in dicto [n. 23, 24.] corneæ puncto apponatur placideque demittatur, 28.] moxque sursum versusque pupillæ centrum uveam inter atque corneam directa altius introducatur, 29.] & tandem ista, eadem via & dexteritate reducta, iterum extrahatur. Hæc *primum operationis* complent *stadium*. Quo absoluto sepositoque priori instrumento 30.] fumatur spongia, 31.] aqua tepida imbuta, 32.] iterumque modice expressa, 33.] eaque eluatur plorans oculus. 34.) Hanc seponendo manu sinistra comprehendatur specillum [l. c. lit. b.] supra descriptum, 35.] dextra vero manu forfex 36.] digito annulari, annullo forficis inferiori, pollice vero superiori ipsius annulo immixtis. 37.] Utraque interim palpebra per ministrum, cautione jam indicata, [no. 16-20.] remota, 38.] specillum fulcatum per vulnuscum, lanceola arte factum, immittatur, 39.] atque inter uveam & corneam, 40. oblique ascendens, 41.] manubrio interim paululum declinante, 43.] usque ad lineam horizontalem, corneam in medio ipsius secantem, inque duo æqualia hemisphæria dividentem, 44.] circa scleroticæ cum cornea in hac linea conjunctionem, 45.] manu incertæ oculi mobilitati attemperata dirigatur, 46. atque ita nisi extremitatis specilli politæ contra superficiem corneæ internam modice pressante, oculi bulbus, quantum fieri potest, figatur ac immobilior reddatur. 47.] Quo facto forfice specilli sulco dirigente, [48.] unica & recta incisione, [49.] a vulneris prioris initio usque ad finem sulci immixti specilli aperitur cornea. (50). Eadem cura atque directione [51.], in altero corneæ latere instituat ipsius incisio. En! *alterum operationis* hujus *stadium*. [52.]. Specillo jamjam ore comprehenso, [53.]. seposita vero forfice (54). fumatur iterum spongia [55.]. eaque dicto modo [no. 32. 33.]. denuo eluatur oculus [56.]. qua deposita eadem manu [57.], ut calamus scriptorius, fumatur acus antea [§. 61. lit. d.] delineata [58.]. Sinistra vero manu ex ore comprehendatur [59.], inversum specillum manubrii loco cum volfella instructum [60.]. Volfella hac placide attollatur inci-

incisum corneæ labium triangulare [61]. Hoc elevato acu caute aperiat-
 tur lentis opacatæ capsula [62.], in margine ipsius inferiore [63]. Si
 hac aperta per incisam inferne capsulam non sponte decedit lens obfusca-
 ta, [64.], digitis dextræ manus bulbo oculi in superficie ejus superiori proxi-
 me juxta latera lentis opacæ appositis [65.], non lateralis sed deorsum
 tendens fiat levis pressio [66.]. Si ista nondum sequitur, parvulo isto co-
 chleari [§. 61. *lit. d.*] lateraliter inmisso exitus ipsius promoveatur [67.].
 Si ne huic quidem artificio obedit, atque concretio ipsius adest, ipsa acu
 ejus tentetur provida separatio [68.], cochleari interim in ore retento,
 [61.] tumque si vinculis suis liberata nondum sponte succedit prioribus
 duobus artificiis, dicta nempe pressione, aut hac irrita, cochlearis ope
 educatur [70.]. Si denique obnubilatum hoc corpus majoris est volumi-
 nis, quam ut integrum per capsulæ incisionem exire possit, illud altera
 volsella cochleari juncta diffringatur [71.]. Atque ita postmodum fragmen-
 ta ipsius inverso iterum instrumento, ope nempe extremitatis ejus, cochlear
 referentis, successive foras ejiciantur [72.]. Eodem modo quoque reli-
 qua corruptæ indolis materia, post exitum lentis opacæ restans, exhau-
 riatur [73.]. Oculi cavitatibus probe ita a fœcibus suis depurgatis secta
 capsula provide iterum aptetur [74.]. Labia corneæ dehiscentia vel digi-
 torum [75.], vel instrumentorum, cochlearis nempe aut volsellæ ope,
 molliter suaviterque in situm suum convenientem reclinentur, sollicite ubi-
 que aptatis incisarum partium marginibus [76.] & oculi plorantis humi-
 ditas indicato modo [no. 32. 33.] exsiccetur [77.]. His peractis facto-
 que vix unico visionis experimento in solatium ægri atque operationis cer-
 titudinem instituendo [78.], imponantur splenia mollia ex linteis com-
 plicatis [79.] collyrio refrigerante imbuta [80.], totumque oculum pen-
 nitus contegentia [81.], quæ sustineantur fasciâ conveniente vel stro-
 phiolo. Hoc *tertium est stadium*, quo absolvitur operatio [82.], sub-
 juncta serâ ægri, ipsique servientium informatione, quoad animi corpo-
 risque tranquillitatem [83.]. Æger oculo etiam sano cooperto [84.] in
 loco obscuro [85.] atque lecto situ corporis conveniente, capite nimirum
 magis elevato relinquatur [86.], cibis mollioribus, remotis acris,
 salinis, aromaticis [87.] parce modiceque [88.], potu vero largiori a-
 quoso diluto & refrigerante nutritur [98.]. Venæ sectio pro ratione ne-
 cessitatis post operationem instituitur atque repetitur [90.], & potio de-
 nique anodyna versus somnum ipsi offertur.

§. LXXIII. Absint hic subtilitatis atque supervacaneæ prolixitatis objur-
 gationes arti convenientes problematum resolutiones istas suadent, ur-
 gent, præcipiunt. Quæ distinctorum legitime distinguendorum multitu-
 dine ampla sunt, haud inani abundant prolixitate, qua potius ii frustra
 superbiunt, qui agendorum in ejusmodi problematibus occurrentium vix
 decimam partem obiter attingunt, & multo verborum rerumque aliena-
 rum apparatu distracti mirum quantam eruditionis suæ amplitudinem sibi

*Remove-
tur proli-
xitatis ob-
jectio.*

imaginantur. Lascivæ ejusmodi suadæ potius tribuendum esse contendo, quod multi multa sæpius in certi generis libris lectionibusque publicis se didicisse existiment, qui, quando in ipsis ægris applicare atque exercere volunt superficialias, quibus imbuti sunt, doctrinas, defectum earum demum sentiunt mille modis, quid faciant nescientes, atque officia sua perverse ac imperfecte præstantes. Si *medicinæ* præstantia auxilia tam factilia essent, ac multi sibi persuadent, meliores profecto atque feliciores in foro practico haberemus artifices, quorum tamen defectum in republica nostris quoque temporibus dolemus. Quid de *heroibus* istis *medicis* atque *chirurgicis* brevi studiorum via *medicinæ* sacra præoccupantibus, & temerario mox ausu praxi sese immiscentibus, & qualiacumque non obiter intentata relinquuntibus statuendum sit, me tacente audaciæ ipsorum loquitur effectus.

Agendorum amplitudine in problemate nostro ista non difficiliora sed faciora redduntur.

§. LXIV. Ne vero nimis te deterreat rerum in foro medico agendarum gravitas, sic habeto: ipsa inculcata artis amplitudo distincte propofita eam reddit facilem. Insufficiens autem & vagabunda confusionis abundantia istam ubique impedit, & sæpe quam facillima reddit difficillima. Hac ratione multitudo agendorum in superiori *problemate chirurgico* [§. 42.] tot numeris distinctorum nil impedit, expedit potius in tradita *cataractæ operatione*, debite instituenda. Omnia enim ita cohærent, & se invicem excipiunt, ut semel lecta indivulso nexu menti imprimi possint. Immo tota numerorum series tria tantum includit stadia, quæ in toto opere peragendo percurrenda sunt. Hisce menti infixis, reliqua omnia simul ob oculos habemus.

Transitio.

§. LXV. Resolutionem problematis nunc excipit ejusdem demonstratio [§. 51.], non quidem rigorosa, sed liberiori methodo tradenda [§. 14.]. Sequitur itaque.

S E C T I O I I

De demonstratione dati problematis.

§. LXVI. *Resolutio problematis* modo tradita [§. 62.] veritatem commendatæ operationis, per se spectatæ, non solum nude, sed eatenus simul attingit, quatenus istam hucusque usitatæ, & supra [§. 52.] descriptæ, præferendam esse censemus. Inde *duplex* nobis incumbit *demonstratio*; quarum [a] *una* veritatem commendatæ extractionis cataractæ corroborat [b], altera vero prærogativam hujus operationis evincit. Prius autem punctum supponit posterius. Ex qua ordinis ratione jam sequitur.

PUNC-

PUNCTUM I.

De veritate commendata operationis, in se spectata.

§. LXVII. Pari passu præscriptorum in nostro problemate agendorum intervalla hic percurramus, ut majori memoriæ & iudicii facilitate innotescant, quæ in commendata cataractæ extractione proposuimus, prætereundo tamen ea, quæ per se clara sunt.

§. LXVIII. Instrumentorum, quæ requirimus, primum est *lanceola* [§. 61.] ad incisionem corneæ necessaria [§. 62.] Rationes formæ ipsius admodum planæ sunt. Ea nempe debet esse: *myrtiformis* & *mediocriter lata*, ob incisionis facilitatem debitamque quantitatem; in utraque ipsius superficie *plano-convexa*, ob corneæ & uvæ aliqualem remotionem ab huius instrumenti cuspidem; *acutissime secans*, ob resistentem corneæ, difficile pertundendæ, crassitiem; *incurvata*, ob ipsius versus pupillam commodam directionem. Alterum instrumentum est *specillum* idque *fulcratum*, ob incisionis securitatem; *ex chalybe confectum*, ob ipsius necessariam firmitatem, quam argenteum non haberet, quoniam tenue esse debet, propter spatii, quo introducitur, angustiam; in marginibus suis *bene leve & æquale*, ne introductum corneam lædat; *extremitate gaudens polita, non sulcata*, ne incisio supra ipsum instituenda justo longius pertingat; *vossella* denique, *non dentata*, manubrii loco *instructum* ob commoditatem usus ipsius, qui usum specilli sola totius instrumenti compositi inversione mox excipit. Instrumentum tertium, in hac operatione adhibendum, est *forfex*, eademque *brachia habens recta*, ad incisionis æqualitatem; *tenuia*, ob spatii angustiam; *versus manubrium inclinata*, ne altera manus specillum tenens incisionem impediat. Quartum instrumentum est *acus* post cuspidem ipsius *bene levigata*, ne uveam lædat, in aperienda lentis capsula. Quintum denique instrumentum, ut secundum iterum compositum, est *cochlear*, idque *argenteum*, quia hoc ad usum destinatum satis firmum est; *vossella* loco manubrii *instructum*, ob huius post illud immediatum usum.

§. LXIX. Possent dictorum instrumentorum vel plura esse, vel pauciora, immo etiam aliter constructa; sed instituendæ huic operationi non adeo commoda. *Pluralitatem* autem *instrumentorum* superfluum, æque ac eorum *paucitatem*, perfectioni operationis detrahentem, evitare jubet prudentia. Nec argentea eorum vanitas rationi semper convenit, utpote sæpe sæpius pretiosam tantum sapiens inutilitatem. Quapropter neque loco forficis scalpellum, neque ipsius & specilli loco unicam tantum forcem, in

Hypothesis de dicendorum ordine & complexu.

Ratio commendatorum instrumentorum.

Continuatio.

eo brachio, quæ in bulbum oculi introducitur, lævem, obtusam aut glæbula instructam commendare volui. Ratio ubique est in promptu.

*Rationes
ipsius me-
thodi ad
extraben-
dam cata-
ractam
commen-
date.*

§. LXX. Ab instrumentorum explicatione [§. 68. 69.] ad agendorum, quibus ista inserviunt, explanationem festinante transeundum est calamo. Ante omnia *morbum explorandum* esse diximus [§. 62. n. 1]. Hoc enim exacte cognito, quid ad ipsum removendum requiratur optime innotescit. *Exploratur autem morbus ore, oculis, manu. Manu* agitandus est oculi bulbus, *oculis* iste inspicere debet atque examinari: utrum agitata cataracta mobilis an immobilis? An hujus vel illius consistentiæ? An pupilla dilatationis & contractionis munere adhuc fungatur, nec ne? Num hujus vel illius sit coloris, nunquam nil indicantis? Quo hæreat loco? An vera vel falsa? Præcauto enim opus est, ne facile frustra instituamus operationem, quod quam facillime potest contingere. His aliisque examinatis, nec semper nobis ita plane sufficientibus operationis instituendæ criteriis, ipsius ægri ulterius instituatur *examen*, quærendo *e. gr.* num aliquid luminis iste adhuc sentiat? Quomodo correptus sit hoc cæcitatibus genere? Num gravibus prægressis capitis doloribus? An cito? An succellive & pedetentim? Et quo abhinc ætatis intervallo? Si enim nullus plane luminis sensus amplius adest, si cito, si doloribus excedentibus invaluit morbus, glaucoma & amavrosin subesse, ideoque operationem frustraneam fore, judicandum est. Si contra bonæ indolis atque spei morbum hunc deprehendimus, istum porro in relatione ad reliquum ægri statum, diætam, temperamentum, morbos prægressos reliquos aut complicatos, cognoscere debemus, ut, quæ circa hanc operationem convenient, ultra intelligantur.

*Continua-
tio I.*

§. LXXI. *Preparandus* prius est *eger*, quam in ipso hæc instituitur operation [§. 62. n. 2]. Quam hujus organi, nullius est subtilior, nullius sensibilibior cum reliquo corporis systemate sympathia. Quacumque humorum dyscrasia hic afficitur organismus. Ista ideo corrigenda est atque demulcenda. Immo, si de reliquo bene valet cæcus, præparandus tamen est præoccupando, quæ ab ipsa operatione imminere, symptomata. Primæ saltem viæ expurgari debent, & sanguinem per venam detrahenda oportet. Aliquot porro dies ante operationem temperata vitæ victusque ratio imperanda est. Immo immediate ante ipsam jusculum & potionem roborantem porrigere decet, ne facile vacillent ipsius vires. Exempla enim prostant, ubi mentis deliquium periculosissimum operationi injicit impedimentum. Et quoniam hæc per mentis imbecillitatem maxime accidunt, ista imprimis exhilaranda, atque fiducia ipsi injicienda est, convincendo ægrum, operationem esse facilem, minus dolorosam, immo nullam aliam magis ab omni vitæ periculo alienam.

*Continua-
tio II.*

§. LXXII. Verum non solum animi abjectio, sed & nimia ipsius præ gaudio exultantia operationi obesse potest. Quare *cel. Heisterus in chirurgia sua, sæpius jam citata*, prudenter inquit: *antea monendus est eger, ne*
que

qua forte, ut ejusmodi homines solent, propter celerrime quandoquidem reseruitam in ipso operationis actu videndi potentiam præ gaudio aut letitia claudet aut exultat, sed potius, quoad ejus fieri potest, quietus & immobilis persistat. Namque alias eripi motu quam levissimo acies in perpetuum potest. Et mox infra, siquidem, repetit, vel cum minima etiam capitis commotione perennis cæcitatis periculum conjunctum esse tristes experientia loquitur. Tanti momenti hic sunt ejusmodi præmunitiones e. gr. quoad evitandas vehementiores sermones & velociores, corporis, capitis maxime, motus erectionesque quoad compescendasque saltem moderandas tusses atque sternutationes impetuosas, aliasque impatientes corporis mentisque agitationes. Præter ægri informationem ministrorum non negligenda est prævia instructio [§. 62. n. 3]. Profecto hic non perinde est, quocumque modo palpebram elevaverit assistens. Oculi receptacula aperiuntur. Levissima bulbi compressio vitreum ejicere potest corpus, certa visionis jactura. Irreparabile damnum! Vana enim eorum spes est, qui vitreum corpus reparari posse putant. Hoc ejecto oculus collabitur. Oculo ita collapsò, de visione conclamatum est. Quam necessarium igitur est sine prævia sollicita informatione & prægressa in aliis oculis hujus servitii demonstratione, non admitti, qui auxiliares hic admoveere debent manus.

§. LXXIII. Instrumenta porro ordinanda sunt [§. 62. n. 4.], ut eo, quo ipsis indigemus, ordine sine operationis impedimento comprehendi possint. Quænam autem reliquorum requisitorum [l. c. n. 5.] nomine veniunt? *Locus* ordinandus est, quo operatio institui, & post eam æger reponi debet. Ille sit tranquillus, bene lucidus, post operationem plane obscurus, temperate calidus non vaporosus, nec fumo obnoxius. Hæc ita volunt oculorum morbi spontanei, multo magis arte inducti. Delicatissimo hoc sensationis organo nil minus possibile est. Præter instrumenta ad manus sunt: spongia, aqua tepida, egelida, collyrium refrigerans, splenia, fascia seu strophium, reficientia balsamica, odorifera & si quæ alia sunt, quæ ad reliquum apparatus chirurgicum hic pertinent.

§. LXXIV. Quod ipsam strictè sic dictam operationem attinet, ista pariter sufficientibus suis nititur rationibus. Chirurgi situs superior esse debet quam ægri [§. 62. n. 7, 8.], quoniam alius non æque commodus esset, & capite ægri sursum & retrorsum inclinato operatio institui debet. *Sanum oculum* quoque *coopertum* esse, multum refert ad mobilitatem oculi, operationi obnoxii, magis figendam. Experientia edocemur, quod dimoto uno oculo dimoveatur & alter. Neurologia causam hujus phænomeni ex distributione oculi nervorum, maxime opticorum, nobis bene cognitam facit. Maximus est omnium nervorum in partibus vicinis semper consensus. Utrumque oculum duo insignes intrant peculiare funiculi nervei thalamorum suorum amico gaudentes consortio, atque in his æque ac extra illos sese mutuo amplectentes. Rarissima enim est, quæ in hominibus observata fuit, varietas, ubi quandoquidem sine notabili

nexu, & plane ab invicem remoti, e thalamis suis surgunt atque descendunt. *V. Chr. Ehr. Eschenbachs anatomische Beschreibung des menschlichen Körpers* §. 1305. *lit. b.* Spectat huc quoque consensus reliquorum oculi nervorum, qui ex III. & IV. pari ramisque V. & VI. & portione dura VII. paris per hoc organon distribuuntur. Collocato ægroto in sedili suo sanus ipsius oculus demum deligatur [l. c. n. 10.], ne talpæ instar accedere, adductusque multa incertitudine considerare debeat. Post hanc vero deligationem instrumentum comprehenditur [l. c. n. 14.], ne illud in devinciendo oculo impediatur, aut hoc adhuc aperto, metum ægroto injiciat.

Continuatio V.

§. LXXV. *Lanceola placide* in cameram anteriorem demittenda moxque sursum dirigenda est [§. 62. n. 28. 29.] ob facillimam uveæ lesionem. *Oculus spongia eluitur*, ne profluvium humoris aquei ulteriorem operationem impediatur [l. c. 34.]. *Spongia vero modice exprimi debet*, quia non expressa oculum magis inundaret, nimis vero expressa ipsum offenderet. *Modus forficem comprehendendi* directioni ipsius admodum favet, & ideo explicite inferitur [l. c. n. 36. 37.], quoniam chirurgo sæpe de hoc artificio non cogitare, atque hoc instrumentum factorum atque netricium more comprehendere, compertum habemus. *Capsula aperire debet in margine ipsius inferiori* [l. c. n. 62.], ut post lentis exitum melius sese opponat corporis vitrei prolapsui, nec cicatrix ab ipsius incisione superstes visionis impedimentum afferat, atque parata hac via ipsa lens facilius decidat. *Modus*, qui ad exprimendam lentem commendatur [l. c. n. 64.] sollicite observandus est, ut corporis vitrei procidentia quavis ratione præcaveatur. *Cochlearis forma* educendam lentem optime apprehendit, utpote cum cavitate sua ad hujus convexitatem sese applicans. *Prius autem leni pressione postea cochlearis ope*, & *tum demum acu* tentanda est opacæ lentis a vinculis suis liberatio, quia tutiora auxilia minus tutis semper præferre jubemur.

Continuatio VI.

§. LXXVI. Ad dividendam cataractam justo majori mole exitum suum impediens nullo opus habemus instrumento secante. Sufficit ad hunc finem *volsella commendata* [§. 62. n. 70.]. Plane equidem non perspicio, qua fieri potuerit ratione, ut hucusque *majoris cataractæ volumen* pro tanto hujus operationis obstaculo habuerint, anxie verentes, ne nimia pupillæ irritatione aut distensione damnum inferatur. *Primo* juxta communem experientiam pleræque lentes crystallinæ, in cataractas abeuntes, minoris sunt molis, quam in statu suo naturali, & ut plurimum tam parvæ, ut levi capsulæ sectione sponte excidant. *Deinde* etiam majorum cataractarum exitus non multum periculi habet, quia fluctuans uvea ad dilatationem admodum apta est. *Experientia cognita* habemus, majores lentes opacas fortiter impulsas sine ullo ægri dolore exiisse, nec mydriasin subssecutam esse. *Licet denique*, hoc aliter se haberet, nihil tamen id huic operationi officeret. *Diffingatur* majoris voluminis cataracta, educantur ipsius frag-

fragmenta, & omne cessabit obstaculum. Fulmina igitur ex pelvi sunt, quibus *Palluccius* methodum hanc, seu potius corrivalem suam in hac causa concuti putavit, in libello suo, cui titulus est: *Methode d'abbatre la cataracte* p. 167. hæc inferens: *Pour ce qui regarde la prunelle, la dilatation excessive qu'elle souffre par le passage d'un corps aussi epais que la cataracte, lui peut causer de grands accidens.*

§. LXXVII. *Parvulo isto cochleari cataractæ lactæ, purulentæ, cysticæ impuritates satis commode exhaurire licet. Ipsemet adfui cel. Davielis operationi, in qua omnem superstitem impuritatem cochleari suo sine ægri doloris sensu repetitis vicibus dexterrime exhaustit. Inde denuo cadunt Palluccii cogitata, quibus in libello modo cicato [§. 76.] se opponit, je trouve p. 170. porro inferens, encore plus difficile de faire sortir de sa place un crystallin molasse, je veux dire une cataracte, qui n'est pas encore mure, parceque tout le corps du crystallin est visqueux, par consequent il trouve des obstacles, qui l'empêchent de se detacher.*

§. LXXVIII. Sollicitam & repetitam vulneris labiorum applicationem [§. 62. n. 73-75.] sanationi ipsius multum favere, in propatulo est. *Mollia splenia, spongiam tenerrimam, aquam simplicem egelidam; collyria non acria aliamque placidam hujus operationis administrationem sensibilibus organi teneritas demandat. Reliquæ agendorum rationes sine ulteriori earum evolutione perspicuæ sunt. Brevissimi tantum interjecti visionis experimenti [l. c. n. 77.] ratio adhuc quam maxime urgenda est. Perversi plerumque apud circumforaneos moris est, ut frivolis ipsorum visionis experimentis diu multumque vulneratum oculum exerceant. Quam damnosum hoc sit, tristissimis jam edocti sumus curiositatis hujus eventibus. Defatigatur ita læsus oculus & sæpe sæpius perenni recurrente cæcitate incongrua hæc mulctatur curiositas. Brevissime operationis hujus effectum explorari, fini nostro sufficit, Ægrum vero artificemque de operationis eventu certiores fieri convenit, ut hoc optatis suis respondente sciant, quid ultra ipsis sit faciendum, atque eapropter habeant, quo Dei possint concelebrare gratiam, quæ ejulmodi auxilia nostris concessit manibus.*

§. LXXIX. Tantum de commendatæ [§. 62.] curationis cataractæ ultra perficiendæ veritate: rationibus suis stabilita [§. 67. 78.]. Præfixo itaque ordine nostro systematico [§. 66.] consideranda nunc demonstrandaque nobis est prærogativa, quam, præ hæctenus usitata, nostræ cataractam extrahendi methodo tribuendam esse censemus. Succedit igitur

Transitio.

PUNCTUM II.

De prerogativa extractionis cataractæ nova methodo instituendæ.

De relatione prerogativa commendata operationis.

§. LXXX. Neque *Taylori* neque *Monachi*, *Frere Come* dicti, neque *Pallucii* cataractæ extractionibus, earumque comparationibus, hic immorabor. De *Taylori* tentamine nil certi habemus, & si quid haberemus, de ipsius methodo nil nobis cognitum factum est [§. 40.]. Quas *Pallucius Davielis* methodo se instituisse profitetur operationes [§. 41.] istæ sub ipsius nomine non examinantur. Quam vero, ut ipse loquitur, [l. c.] sibi imaginatus est methodum, eam quam periculosissimam & ipsarum infelicitium suarum operationum, ipsomet non diffitente (§. 44.), causam fuisse, extra omnem omnino dubitationis aleam positum est. *Monachi* dicti operandi modus neque bene cessit [§. 47.], neque in se consideratione dignum, quid continet. Duo igitur posteriora tentamina, *Monachi* puta, & *Pallucianum* inter rejicienda, & neutiquam imitanda artificia referenda sunt. Quæ autem ita se habent, emendare velle, absonum plane esset atque frustraneum. *Taylori* conatus dubii publica expectant testimonia. Sola itaque, quæ bene cognita habemus, & de quibus ultra perficiendis cogitare licet, laudatorum *Chirurgorum Parisiensium* artificia restant [§. 48-53.]. De ultra autem perficiendis eorum artificiis considerate hic loquor, ideoque non de ea, quam jamjam habent, perfectione. Hanc ipsis debemus. Si quid est præter eam, quod ad me pertinet, aliud nescio, quam quod ad operationis hujus emendationem aliquid confert. Imo ne hoc quidem ad me, sed ad artis nostræ sacra pertinere sentio. Si ullatenus forte vacillaverim, errate etiam meum esse judicabitur.

Perfectionis conceptum necessarium esse asseritur.

§. LXXXI. *Perfectionis* idea, qua hic indigemus, prima est. In eam enim totum demonstrationis præsentis punctum recurrit. Excludimus hic *perfecti* & *perfectionis* conceptus plerumque vulgares atque illegitimos, in foro erudito omnino removendos. Nostrium esse, ad qualemcunque nobis præfixam indies aspirare perfectionem ulteriorem, omnes sine exceptione largimur. Quid autem obsecro humanitatis caractere posset magis esse indignum, quam ignoti desiderio nos angere, ideoque velle, quæ velimus, nescientes. Tantæ necessitatis est perfectionis maxime, cui inhiamus, prævia genuina notio.

Diverse perfectionis notiones.

§. LXXXII. Alii alios nobis suppeditant perfectionis conceptus. *Scaliger Lib. I. de plantis* dicit: *Totum & perfectum unum sunt. Est enim totum & perfectum, si cui eorum quod habere debet, nihil deest. Perfecti hæc quidem, minime vero totius est idea. Perfectum absoluti quid, totum vero relativi quid denotat, & partium respectu ita dicitur. III. Wolffius bonum* &

¶ *perfectum* pro synonymis habet terminis, in *ont.* §. 503. perfectionem dicens bonitatem transcendentalem, hancque postea per consensum in varietate definiens. Perfectio realitates maxime innuit positivas, haud vero relationes meras, quas iste exprimit varietatis consensus. Notio hæc, habita ad loquendi usum ratione, in scientiis sollicitè ubique observanda, *pulchritudini* proprie convenit, quæ nil aliud est, quam consensus in varietate. Plebeios exploraturus conceptus, cur *e. gr.* hoc, illud ædificium dicant *pulchrum*, leviter reflectentes respondere audibis: quia partes ipsius cum toto & inter se consentiant. Tanto minus *pulchritudinem* dicere poteris perfectionem, quatenus ea sentitur. Perfectionis sensatio eum potius producit mentis statum, a quo ipsi tribuimus *voluptatem*. *Pulchritudo* autem eorum, quæ objecto insunt, inter se comparatorum involvit relationem, & *perfectio* de ipsa dicitur *pulchritudine*. Loquimur enim etiam de *pulchritudine* perfecta. Cæterum *amenitas* quoque non, ut fieri solet, cum *pulchritudine* confundenda est, utpote quæ ea objecti ad cognoscentem est relatio, qua cognoscens percipit voluptatem, & ad objecti allicitur amorem.

§. LXXXIII. Optimi *perfectionis* & *perfecti* conceptus ii sunt, [reliquos *Continuatio.* enim minus accuratos jam prætereo], quos *veteres Aristotelici* atque *Scholastici* nobis dedere, dicentes, *perfectum* esse, cui nil ad esse ipsius debitum deest, ideoque *perfectionem*, *perfecti* abstractum, definiens per indefectionem entis in essentia. vid. *Scheiblerus in opusc. Met. L. I. C. XI.* His convenit ea *perfecti* notio, qua illud nostro quoque tempore dictum est: ens quatenus ei, ad id, ut sit, nil deest, posita deinde *perfectionis* notione in indefectibilitate entis. Circa priores *veterum* definitiones hoc tantum notandum est, quod istæ definitis suis adhuc sint angustiores. Non enim solis essentis & possibilitatibus, sed etiam entitatibus, sit venia verbo, deceptricibus, h. e. impossibilitatibus suæ competunt perfectiones. $\tau\delta$ esse entis impossibile etiam ita comparatum est, ut ad id, ut sit, scilicet contradictorium, nil amplius requiratur. Eiusmodi perfectiones licet non laudabiles, vituperabiles tamen quam plurimæ habent *Chimæra*, scientiis immixtæ, & loco veritatis venditæ.

§. LXXXIV. *Perfectum* igitur sensu proprio & tecnico dici debet: ens, cui omne id, quod ad $\tau\delta$ esse ipsius requiritur, inest. *Perfectio* autem ea *Definitio- nes perfec- tionis & perfecti.* est entis constitutio, quæ illud omne id, quod ad $\tau\delta$ esse ipsius requiritur, continet. Ita *problema chirurgicum* perfectum dicitur, quatenus omne id ipsi inest, quod ad illud requiritur.

§. LXXXV. At regeris, *omne ens*, ideoque omne quoque eiusmodi *Remotio dubii.* *problema chirurgicum* [§. 84.], juxta jam dudum stabilitum a philosophis canonem, est *perfectum*, sive pessimæ sive optimæ fuerit notæ. Bene; *Omne ens est perfectum*. Quodlibet enim ens suum habet esse, ideoque ei, ut sit, nil deest. *Perfectio* proinde *intra* est *entis affectio*. Competit omni enti, & affectio, quæ una cum aliis omni competit enti, est *intra* *entis affectio*. Re-

vera igitur etiam rejectæ supra [§. 80.] cataractæ extractiones suas habent perfectiones. At quales? In arte chirurgica non admittendas & vituperabiles.

*Divisiones
perfectionis
principales.*

§. LXXXVI. *Perfectio* est affectio & modus entis [§. 85.]. Omnis vero modus entis suum sequitur subjectum. Ita eruditus æque ac ineruditus, doctrina systematica atque confusa, Theoria & praxis medico-chirurgica solida ac superficialia &c. Entia in se sunt perfecta, sed quodlibet in suo genere. Quare ubique & semper probe distinguendum est inter *perfectionem transcendentalem* & *predicamentalem*; inter *essentialem* & *accidentalem*; inter *perfectionem qualitatis* & *quantitatis*, quorum quoque pertinet *virtutis* perfectio; inter *naturalem*, *moralem* & *artificialem*; inter *perfectionem per se* & *per participationem*, inter *perfectionem sui rei* & *intentionis*, quæ posterior ad perfectionem moralem pertinet; inter *perfectionem simplicem* & *compositam*; & denique inter *absolutam* & *respectivam*, quæ posterior divisio huc maxime spectat.

*Imperfecti
est imper-
fectionis
notiones.*

§. LXXXVII. *Perfectioni* relativæ [§. 86.] opponitur *imperfectio*. Nam relative solum ens dici potest *imperfectum*. *Imperfectum* ideo aliud dici nequit, quam ens, quatenus ipsi deficit, quod non deest alteri, & *imperfectio* dicenda est, deficientia entis relativa. Ita *cataracta*, cui ad obscurandam pupillam aliquid deficit, *imperfecta* dicitur respectu cataractæ, quæ visionem plane impedit, & *perfecta* audit, & doctrina, e. g. anatomica, chirurgica &c. *imperfecta* dicenda est, respectu alterius ejusmodi doctrinæ, quæ continet, quod in priori deficit.

*Remotio
confusionis
in idea im-
perfectio-
nis.*

§. LXXXVIII. *Imperfectio* igitur [§. 87.] æque minus confundenda est cum *malo* & *deformi*, ac *perfectio* cum *bono* & *pulchro* [§. 81.]. Dissensus enim in varietate seu plurium a se differentium in uno, non est ipsa *imperfectio*, sed *deformitas*, a qua descendit *inamœnitas*. Ita deformis doctrina atque disciplina, ædificium deforme dicuntur, quatenus in iis est [a]: varietas partium [b] & in hac varietate dissensus, *partim* in ratione *partim* in dispositione harum partium. *Inamœnitas* autem ea est objecti ad cognoscentem relata conditio, quæ ipsius in hoc producit averfationem. Ita vultus dicitur *inamœnus*, quatenus tædium odiumque in aspicientis perceptione procreat, licet huic amœnum esse possit, quod alteri inamœnum videtur. Sæpe enim.

Si quis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Imperfectio igitur defectum quidem notat, sed non omnis *defectus* est *imperfectio*, qui ultra a *deficientia* distinguendus est. *Hæc* nempe est absentia ejus, quod adesse posset, & alteri inest, ideoque modus negativus, per quem aliquid deficit. *Defectus* vero est id ipsum, quod in aliquo subjecto deest, quatenus deest, ideoque non *determinatio regula contraria in ea re, in qua determinatio tantum locum habet.*

§. *Defectus* porro [§. 88.] negationem notat vel simpliciter talem vel privativam. Ita eruditio medica in alino simpliciter, in empirico vero privative negatur. Empiricus enim, si voluisset, potuisset evadere erudite doctus. Inde *imperfectio* est vel *privativa* vel *negativa*, & *ista* quidem, quæ in sub-
jecto

jecto suo simplicem, hæc vero, quæ in isto privativam notat negationem. Priori sensu circumforaneus, quam simia sua, perfectiorem habet animam, licet iste sensu posteriori tamen imperfectior sit ac ignobilior ordinato artis magistro. Quid sit *imperfectio quantitatis & qualitatis* ex terminis patet. Ita *corpus monstruosum quantitate imperfectum* est, quatenus debita corporis partes non adsunt, & vel debito numero vel debita quantitate deficiunt. *Qualitate vero imperfecta sunt monstra*, quatenus partes non adsunt in debito ordine.

§. XC. *Imperfectum pro perfecto* haberi posse, & actu sæpe sæpius haberi, immo vero quam plurimum ignorantium eos esse mores, ut in *imperfectione* sua *perfectos* se esse sibi aliisque persuadeant, vulgaris testatur experientia. Ab hoc intelligentium perverso cogitandi modo *perfectio* æque ac *imperfectio* in *veram & apparentem* dispesci debet. *Illa* nempe ea est imperfectio, quæ rationem suam in suo agnoscit subjecto; hæc vero, quæ cognoscenti talis esse videtur, qualis tamen reapse non est. Prioris exemplum est defectus scientiæ, quam proficitur Titius. Posteriorem illustrat defectus pecuniæ vastæque Bibliothecæ apud vere eruditum Sempronium.

§. XCI. Ueberior hæc [§. 81-91.] perfectionis & imperfectiois doctrina, non eo solum sine inferitur, quia in se multiplicis usus esse potest, sed ideo maxime, quoniam mox infra dicendorum fundamentum continet, & inde luculenter patet, quo sensu commendatæ nostræ operationi præ hæc usitata, suam tribuendam esse *prærogativam* censemus. *Prærogativa* enim omnis notat majorem entis dignitatem. Major autem dignitas vel *legitime* vel *illegitime* accedit. Inde *prærogativam* habemus vel *legitimam*, vel *illegitimam*, & *illam* quidem cum, *hanc* vero sine majoris perfectionis ratione. Reliqua subauscultantur.

§. XCII. Jam ad rem præsentem. Inter instrumenta, quæ ad usitam cataractæ extractionem pertinent, continentur forfices brachiis circulari forma incurvatis instructæ [§. 52]. Quam difficile inveniuntur opifices, qui forfices istas curvas, ut decet, conficere possunt, experientia constat. Ipsemet vidi eas à majoris famæ fabris Parisiensibus factas, sed quibus ad operationem hanc debite instituendam haud uti licuisset. Forfices vero rectæ, quibus in nostra opus habemus operatione [§. 61.], facilius comparantur, & ab omnibus opificibus in ejusmodi arte ferraria vel leviter exercitatis conficiuntur.

§. XCIII. In recepta cataractæ operatione, ob tot & sæpissime frustraneas incisionum corneæ repetitiones [§. 59. lit. d.], quam in nostra, multo longius temporis intervallum requiritur. Integræ sæpe horæ spatium ad istam rite instituendam debet impendi. Vidi quidem *Dn. Davielem* breviori tempore feliciter ad finem perduxisse hanc operationem. Sed hoc non ab artifice, verum ab ægro ejusque patientia dependet. Nostra corneæ incisio brevissime & duabus tantum sectionibus, quæ insuper non duabus, sed una eademque forfice perficiuntur, sine multo temporis dispendio institui potest.

§. XCIV. Consueta corneæ sectio circularis oculi bulbo ad omnes motus plane libero suscipitur (§. 55. lit. d.). Optime hoc intelligunt obstaculum

*Erronea
circa per-
fectionem
persuasio.*

*Ratio &
applicatio
antecedentis
doctrinae.*

Prærogativa I.

Prærogativa II.

Prærogativa III.

gravissimum, & quovis artis auxilio possibili illud remove student, seu potius removeri posse exoptant, hujus operationis artifices. Dato nostro incisionis consilio si non plane, quam maxime tamen, illud ope specilli commendati (§. 61. lit. b.) removeri posse docuimus [§. 62. n. 46.].

Prærogativa IV. §. XCV. Sub adoptata cataractæ operatione multifariam periclitatur uvea, nobilior oculi pars [§. 54. lit. a. g.]. Ipsemet dexterrimus *David* se aliquando uveam incidisse non diffitetur. Leviorem quidem, & cum nullo visionis damno subsequente conjunctam, hanc fuisse læsionem testatur. Sed quo levior, eodem fato gravior quoque ipsius accidere potest uveæ læsio. Periculi hujus expers est nostra operatio. Immittitur in ea uveam inter atque corneam commendatum specillum [§. 61. lit. b. collat. §. 62. n. 39. 40.]. Removetur itaque uvea, & cum hac imminens ipsius læsio, tutissime ita præmunito instrumento, corneam supra hoc specillum incidente.

Prærogativa V. §. XCVI. Plus vero periculi habet ligamenti ciliaris vel levissima punctio atque læsio, sub usitata methodo imminens [§. 54. lit. b.]. Ligamentorum partiumque tendinearum punctiones læsionesque maxime omnino & sepiissime lethalia post se trahere symptomata, citissimas nempe intumescencias, inflammationes acutissimas conjunctas doloribus, gangrænas, atrocissimasque convulsiones, tristissimæ testantur experientiæ, & pathologica confirmant principia. Eccujus vero organi major est sensibilitas, quam oculi? Ecquænam igitur, quam hujus partes aponevroticæ magis infelici læduntur periculo. Præcavetur ejusmodi infortunium modo indicato [§. 95.], specilli nempe auxilio, cujus fulcus incisionem corneæ eousque pertingere prohibet.

Prærogativa VI. §. XCVII. *Celsus*, Medicorum *Cicero*, *Lib. I. C. II. semper*, ait, *ubi scalpellus admovetur, id agendum est, ut & quam minime, & quam paucissimæ plage sint: cum eo tamen, ut necessitati succurramus in modo & numero*. Solidæ huic veteri doctrinæ chirurgicæ in nostra operatione satisfactum est. Quam enim inusitata [§. 54. lit. d.] in hac, minoribus & paucioribus plagis corneæ fit incisio [§. 62. n. 48-50.].

Prærogativa VII. §. XCVIII. Regulæ *Celsianæ* (§. 97.) addo: *Quæcunque rectæ fieri possint & æquales incisiones chirurgicæ, istæ non fiant curvæ & inæquales*. Ratio est in promptu. Priori modo inflictæ vulnera citius & facilius, posteriori vero modo incisa tardius difficiliusque coeunt atque curantur, cicatricibus insuper notabilioribus relictis. Id quod etiam de iis valet vulneribus, quæ monente *Celso* [l. c.] paucioribus atque minoribus sectionibus insigniuntur. Incisio corneæ circularis in consueta cataractæ extractione, omni licet arte adhibita, forficibus istis curvis, & sub incertâ oculi mobilitate fortuito applicatis, non potest non contingere inæqualis, labia vulneratæ corneæ lacera omnino relinquens. Ab hisce defectibus nostra iterum libera est methodus. Vulnus infligitur rectum & æquale nec ore facile hians deformi (§. 62. n. 48.). Felicius igitur citiusque iterum conglutinatur, minori, & fortè fere nullâ, superstitite cicatrice.

§. XCIX. Quam invidiosæ sint atque molestæ frustranæ auxiliorum chirurgicorum repetitiones, facile judicatur. Hoc vero incommodum quam maxime inusitata cataractæ extractione inevitabilem ægro & artifice molestiam creat [§. 54. lit. d.]. Nil frustra tentatur in nostra cornæ incisione. Immisso semel specillo oculi bulbus figitur, atque mox unica & certa incisione cornea aperitur [§. 62, n. 48].

Prærogativa VIII.

§. C. Multas hæctenus [§. 92-99.] nec superhabendas nostri consilii recensuimus prærogativas, at earum nondum omnes, nec gravissimas. Ominosam in hac operatione præcavendi corporis vitrei procidentiam, præcipua cura esse debet. Multis non sine omni ratione ob hujus periculi metum male hucusque audivit usitata cataractæ extractio. Qui vero veram & ex principiis mechanicis, ex structura oculi deductis, indicaverit causam, novi neminem. Accipe itaque hujus momenti rationem sufficientem. Æqualis est partium oculi, continentium & contentarum, actio & reactio. Cornæ elasticæ incisione maxime tollitur naturale partium oculi æquilibrium. Hoc ita sublato procumbit corpus vitreum & tam suometipso nisu, quam a reliquis partibus elasticis ipsum cingentibus, impulsus compressusque facilem molitur exitum. Ut itaque hoc corpus non ultra sedem, quam ipsi relinquit lens extracta, profiliat, omnis vis reagens illudque retinens quovis possibili modo conservanda est. In recepta cornæ incisione vulneris ea inflicti forma & quantitas malo huic admodum favet. Integrum hujus membranæ hemisphærium diffoditur, ampliori sic parata via, quam quæ ad exitum cataractæ requiritur. Dimidia itaque cornæ resistentia non solum imminuitur, sed plane tollitur. Perdita principali vi prociduo corpori vitreo resistente a superiori crassæ hujus membranæ: ex renitentibus fortioribus atque elasticis lamellis contextæ, hemisphærio comprimitur & deprimitur corpus vitreum. Hoc ob compagem suam molliorem facile cedit, & dato vacuo exitum suum quærit, dictaque vi adactum procidit. Uvea enim & capsula lentis incisa non satis firmo resistunt renisu, & ligatura, licet mox & omni artis sollicitudine subjuncta, quandoquidem non sufficit. Nostra vero, quam commendamus, cornæ incisio infelici huic eventui multo magis obstat. Altior enim ea est nec circularis, sed fere triangularis, & minus relinquit vulnus. Remanet in inferiori cornæ hemisphærio ex utroque latere affixa atque expansa hujus membranæ portio. Non omnis proinde aufertur vis reagens corporisque vitrei prolapsui resistens. Maximo itaque hoc operationis hujus obstaculo remoto, maxima commendatæ nostræ methodo accedit prærogativa. Præter hanc & supra recensitas plures quidem adhuc restant, quas novæ huic cataractæ extractioni vindicamus. Istas vero hac vice evolvere, temporis, paginæ, valetudinis, aliorumque præter omnem expectationem operi huic interjectorum incommodorum rationes prohibent.

Prærogativa IX

F I N I S.

H h 3

(216)

DIS

P R Æ F A T I O.

Aliquoties jam mentionem fecimus in præmissis dissertationibus oculo-
setacei non modo in nucha ponendi, tanquam loco maxime consueto,
sed & per lobos auricularum trajiciendi, tanquam præstantissimi contra va-
rios rebelles oculorum affectus remedii. Quin imo imperrime denum [a] pu-
blice fidem obstrinximus nostram, de audaci ac insolita illa in nostris terris
chirurgia, setaceo nempe per ipsum oculi bulbum transversim ducendo plura
differendi. Fidem itaque datam nunc liberabimus & de triplici hoc setaceo pau-
ca strictim afferemus.

Sed objiciet fortasse nonnemo satis speciose: primum setacei genus in nucha
lippis atque tonsoribus notum esse ac tritissimum: alterum ignobile nec tantis
laudibus dignum videri: tertium à temeritatis ac barbariei nota vix posse vind-
dicari: cuncta vero gravissima potius esse tormenta, quam remedia, aut ta-
lia certe remedia, quæ morbis sint pejora.

Ita est! Doctrinam de setaceis celeberrimi plures viri, omnis ævi, omnium
nationum, paucis exceptis, uno ore, ventilaverunt [b], quin exhaustisse vi-
dentur. Sed ideo tamen in tractatione nostra de morbis & operationibus oculo-
rum nec mentem, nec calamum effugere nostrum debet; quod alii jam olim
dixerunt, quidni licebit opportuno repetere loco? Licebit non minus illustra-
re, corrigere, atque magis magisque perficere vel quotidianas diuque receptæ
metodos. Id quod circa hoc quoque thema faciemus, tantoque, quod spera-
mus, commendatius, quod de setaceis auricularum rarissime incidat mentio a-
pud auctores, de setaceo autem ipsius oculi plane nulla, quantum nobis mini-
mum constat.

Ignobilitas quæ affingitur setaceo, nihil nos moratur quidquam. A fine,
præsertim obtento, laudabili metiendum est operationis chirurgicæ pretium. Sa-
nitatis vitæque profecto bonus odor est, (ut per parodiam illius ab Imperatore
Flavio Vespasiano dicti loquamur) e remedio quolibet. Vilitatem mediæ largissime
compensat, evehitque convalescentia.

Audaciam vero, quæ medico, chirurgove, à vesana temeritate remotam,
exprobrat, in gordios chirurgiæ nodos, nec capit, nec solvet unquam; sed vel
nodum in scirpo querere, vel, non servando eum, quem potuisset servare,
merito videbitur occidisse.

Neque obstat: durum, dolorificum, anceps esse remedium; quod enim uni-
cum superest, id satis tutum, satisque censendum est commendabile. Haud diffi-
temur, non omnes capere hoc verbum & mollitiem nostri seculi pedibus manibus-
que

[a] Præsid. disput. de empyesi oculi p. 17. § 16.

[b] Data opera de setaceis commentati sunt G. W. Wedelius, Mezgerus, Severi-
nus, Horstius, Fabricius Hildanus &c.

